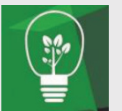

Erityiskertomus

Komissio edistää ydinturvallisuutta EU:ssa, mutta päivitykset ovat tarpeen

EUROOPAN
TILINTARKASTUS
TUOMIOISTUIN

Sisällys

	Kohta
Tiivistelmä	I–X
Johdanto	01–15
Tarkastuksen sisältö ja tarkastustapa	16–18
Huomautukset	19–73
Komissio on parantanut seurantaan, jota se kohdistaa Euratom-direktiivien saattamiseen osaksi kansallista lainsäädäntöä	19–30
Komissio valmistautui paremmin kahteen uudempaan direktiiviin	23–24
Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaa direktiiviä ei ole kaikissa jäsenvaltioissa saatettu oikealla tavalla osaksi kansallista lainsäädäntöä	25–28
Komissio ottaa huomioon vertaisarviointien tulokset	29–30
Komissio hallinnoi nopeaa ilmoittamista ja tietojenvaihtoa koskevia EU:n järjestelyjä hyvin	31–38
Komission lausunnot investointihankkeista parantavat ydinturvallisuutta	39–58
Lausunnoissa arvioidaan, ovatko investoinnit lakisääteisten vaatimusten mukaisia, ja esitetään parannusehdotuksia	43–47
Nykyistä lainsäädäntökehystä on päivitettävä, jotta se kuvastaisi viimeaikaista kehitystä ydinturvallisuuden alalla	48–58
Komissio ei ollut ottanut käyttöön vankkaa menettelyä ydinalan investointihankkeita koskevien lausuntojen laatimista sekä radioaktiivisuutta valvovien laitosten toiminnan tarkastamista varten	59–73
Johtopäätökset ja suositukset	74–80

Liitteet

Liite I – Komission toteuttamat tarkastukset

Liite II – Esimerkkejä tapauksista, joissa radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaa direktiiviä ei ole saatettu täysimääräisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä

Sanasto

Akronyymit ja lyhenteet

Komission vastaukset

Tarkastuksen eteneminen

Tiivistelmä

I EU:n määritelmän mukaan ydinturvallisuudella tarkoitetaan asianmukaisia käyttöolosuhteita, onnettomuuksien ehkäisemistä ja onnettomuuksien seurausten lieventämistä niin, että työntekijöitä ja väestöä suojellaan ydinlaitoksien ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta. Ydinlaitosten luvanhaltijat (toiminnanharjoittajat) ovat ensisijaisesti vastuussa laitostensa turvallisuudesta kansallisten valvontaviranomaisten valvonnassa.

II Ydinenergian rauhanomaisesta käytöstä EU:ssa määrätään vuonna 1957 tehdystä Euratomin perustamissopimuksessa. Sopimuksella perustettiin Euroopan atomienergiayhteisö, ja sopimus muodostaa oikeudellisen kehyksen atomienergiayhteisön toimivallalle ja toiminnalle. Hiljattain annetuissa Euratom-direktiiveissä asetetaan vaatimukset ydinturvallisuudelle, radioaktiiviselle jätteelle ja käytetylle ydinpolttoaineelle. Lisäksi niissä vahvistetaan turvallisuutta koskevat perusnormit.

III Tilintarkastustuomioistuin tutki, miten tarkoituksenmukaisesti komissio käytti toimivaltaansa ydinturvallisuuden edistämiseksi EU:ssa. Tilintarkastustuomioistuin arvioi, miten komissio on seurannut Euratom-direktiivien saattamista osaksi jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Tilintarkastustuomioistuin perehtyi nopeaa ilmoittamista ja tietojenvaihtoa koskeviin järjestelyihin, joita sovelletaan säteilyhäätätilanteessa. Komission rooli rajoittuu tämän järjestelmän hallintaan. Tilintarkastustuomioistuin paneutui myös kahteen komission tehtävään, jotka perustuvat Euratomin perustamissopimukseen: komissio antaa lausuntoja ydinalan investointihankkeista, ja sillä on oikeus tarkastaa radioaktiivisuustason jatkuvasta valvonnasta jäsenvaltioissa huolehtivien valvontalaitosten toiminta ja tehokkuus.

IV Tilintarkastustuomioistuin katsoo komission onnistuneen yleisesti ottaen hyvin EU:n ydinturvallisuuden edistämässä. Komission olisi silti aiheellista päivittää oikeudellista kehystä ja sisäisiä suuntaviivojaan.

V Komissio on parantanut tapaa, jolla se seuraa Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komissio oli paremmin valmistautunut kahteen uudempaan direktiiviin (muutettu ydinturvallisuusdirektiivi ja säteilyturvallisuusdirektiivi) kuin aiempaan, radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaan direktiiviin.

VI Tarkastetulla ajanjaksolla komissio käytti vertaisarviointien tuloksia tietolähteenä arvioidessaan, onko jäsenvaltio noudattanut Euratom-direktiivejä. Komissio on vastuussa vertaisarviointien tulosten seurannasta vielä sen jälkeen, kun direktiivin kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevat tarkastukset (jäljempänä 'direktiivin saattamistarkastus') ja sääntöjenmukaisuustarkastukset on saatettu päätökseen.

VII Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että komissio hallinnoi Euroopan yhteisön säteilyhäätätilanteita koskevan nopean tietojenvaihdon järjestelmää (ECURIE) hyvin. Komissio voisi parantaa saatujen kokemusten perusteella toteutettavia jatkotoimia. Se on kyllä jatkuvasti kehittänyt järjestelmää varmistaakseen, että se toimii hyvin ja on teknisesti ajan tasalla.

VIII Komissio tutkii ydinalan investointihankkeet arvioidakseen, ovatko ne Euratomin perustamissopimuksen mukaisia. Se antaa asianomaiselle jäsenvaltiolle lausunnon, joka ei ole sitova. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että nykyinen lausuntojen antamista koskeva kehys ei ole ajan tasalla ottaen huomioon viimeisin toimintapoliittinen, lainsäädännöllinen ja teknologinen kehitys. Moniin reaktoreihin esimerkiksi tehdään investointeja ydinlaitosten käyttöään pidentämiseksi alun perin suunnitellusta, mutta nykyinen oikeudellinen kehys on epäselvä sen suhteen, olisiko näistä investoinneista tehtävä pakollinen ilmoitus komissiolle.

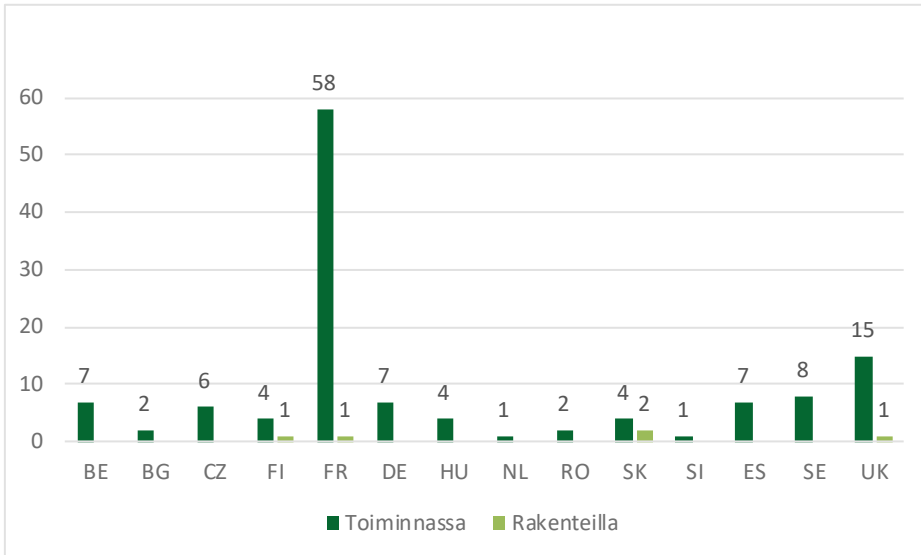
IX Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus toi esiin rajoitteita menettelyissä, joita komissio soveltaa laatiessaan lausuntoja ydinalan investointihankkeista ja tarkastaessaan radioaktiivisuustason jatkuvasta valvonnasta huolehtivia jäsenvaltioiden laitoksia. Komissiolla ei ole vankkoja menettelyjä, joilla varmistettaisiin näiden toimien kattavuus, johdonmukaisuus ja yhdenmukaisuus.

X Tilintarkastustuomioistuin esittää johtopäätöksensä perusteella suosituksia, jotka koskevat etenkin sitä, miten komissio seuraa Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja millaisen kehysten mukaisesti se antaa lausuntonsa ydinalan investointihankkeista. Suosituksia annetaan myös siitä, millaista lähestymistapaa komissio soveltaa lausuntojen laatimiseen ja radioaktiivisuutta valvovien laitosten tarkastamiseen.

Johdanto

01 Vuoden 2018 lopussa 14 jäsenvaltiossa oli käytössä yhteensä 126 ydinreaktoria¹. Neljässä näistä jäsenvaltioista oli rakenteilla uusia reaktoreita (ks. [kaavio 1](#)).

Kaavio 1 – Reaktorien lukumäärä 31. joulukuuta 2018

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Kansainvälisen atomienergiajärjestön julkaisussa *Nuclear Power Reactors in the World, Reference Data Series No. 2*, IAEA, Wien (2019) esitettyjen tietojen perusteella.

02 Ydinvoimalat tuottivat noin 25 prosenttia Euroopan unionin (EU) sähköstä vuonna 2017². Ydinvoimaloiden sähköntuotanto väheni noin 18 prosenttia vuosina 2004–2017.

Millaista oikeudellista ja organisatorista kehystä ydinturvallisuuteen sovelletaan?

03 Kansainvälinen atomienergiajärjestö (IAEA) on maailmanlaajuisesti merkittävin hallitustenvälinen tieteellisen ja teknisen yhteistyön foorumi ydinalalla. Se on useiden keskeisten kansainvälisten yleissopimusten tallettaja. Näihin sopimuksiin kuuluvat ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus, ydinonnettomuuden pikaista ilmoittamista koskeva yleissopimus ja yleissopimus avunannosta ydinonnettomuuden tai

¹ Kansainvälinen atomienergiajärjestön julkaisu maailman ydinvoimareaktoreista, *Nuclear Power Reactors in the World, Reference Data Series No. 2*, IAEA, Wien (2019).

² Eurostat, ydinenergiaa koskevat tilastot.

säteilyhäätätilan yhteydessä³. IAEA:n turvanormeissa määritetään ydinturvallisuuden varmistamisen peruseräatteen, vaatimukset ja suositukset, joita käytetään maailmanlaajuisena viitekehystenä. Monet muutkin organisaatiot edistävät ydinturvallisuutta niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisesti. Näitä ovat muun muassa ydinenergiajärjestö (NEA)⁴, Länsi-Euroopan ydinalan sääntelyviranomaisten järjestö (WENRA), Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten ryhmä (ENSREG)⁵ ja ydinvoiman käyttäjien maailmanlaajuinen yhdistys (WANO).

04 Ydinturvallisuus on kunkin ydinteknologiaa käyttävän maan vastuulla. **Hallitusten** tehtäviin kuuluu säännellä ydinturvallisuutta, ja ydinlaitosten **toiminnanharjoittajat** ovat viime kädessä vastuussa laitostensa turvallisuudesta. Kansallinen vastuu ydinlaitosten ydinturvallisuudesta on peruseräate, jonka pohjalta ydinturvallisuuslainsäädäntöä on kehitetty kansainvälisellä tasolla.

05 Ydinenergian rauhanomaisesta käytöstä EU:ssa määrätään vuonna 1957 tehdyssä Euratomin perustamissopimuksessa⁶. Sopimuksella perustettiin Euratom-yhteisö (Euratom), ja se muodostaa oikeudellisen kehyksen Euratomin toimivallalle ja toiminnalle. Vaikka Euratomilla on samat jäsenet kuin EU:lla ja sitä hallinnoivat EU:n toimielimet, se on oma erillinen oikeushenkilönsä.

06 Komissio toimii ydinalalla kolmella osa-alueella, jotka ovat ydinturvallisuus, ydinmateriaalivalvonta ja ydinturva (ks. [laatikko 1](#)).

³ Useimmat jäsenvaltiot ovat näiden ja muiden ydinturvallisuuteen liittyvien kansainvälisten yleissopimusten sopimuspuolia.

⁴ NEA toimii Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) alaisuudessa hallitustenvälisenä järjestönä. Se edistää yhteistyötä sellaisten maiden välillä, joissa on kehittyntä ydinteknologiainfrastruktuuria.

⁵ Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten ryhmä (ENSREG) on riippumaton neuvoo-antava asiantuntijaryhmä. Se koostuu kaikkien jäsenvaltioiden edustajista sekä komission edustajasta, joka osallistuu keskusteluihin. Ryhmän jäsenet valitsevat puheenjohtajansa (17. heinäkuuta 2007 tehty komission päätös). Ryhmä neuvoo ja avustaa komissiota ja luo edellytyksiä kansallisten sääntelyviranomaisten välisiä kuulemisia, koordinoitua ja yhteistyötä ajatellen.

⁶ Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus.

Laatikko 1

Ydinturvallisuus, ydinturva ja ydinmateriaalivalvonta

Ydinturvallisuudella tarkoitetaan EU:n määritelmän⁷ mukaan asianmukaisia käyttöolosuhteita, onnettomuuksien ehkäisemistä ja onnettomuuksien seurausten lieventämistä niin, että työntekijöitä ja väestöä suojellaan ydinlaitoksien ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta.

Ydinmateriaalivalvonta (jonka osalta komissiolla on yksinomainen toimivalta) koostuu toimenpiteistä, joilla taataan asianmukaisen valvonnan avulla, että ydinaineita ei käytetä muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon ne on alun perin tarkoitettu. Ydinmateriaalin käyttäjien ja haltijoiden on EU:ssa pidettävä kirjaa kaikista ydinmateriaalivirroista ja ilmoitettava niistä komissiolle.

Ydinturvalla (joka perustuu ensisijaisesti kansalliseen vastuuseen) tarkoitetaan IAEA:n määritelmän mukaan sellaisen rikollisen tai tahallisen luvattoman toiminnan ehkäisemistä ja havaitsemista, johon liittyy ydinmateriaalia, muuta radioaktiivista materiaalia tai tällaiseen toimintaan tarkoitettuja laitteita tai toimintoja, sekä tällaiseen toimintaan vastaamista⁸. Ydinlaitosten ja radioaktiivisten aineiden fyysinen suojaaminen on osa jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustustoimintaa ja kuuluu pääosin niiden toimivaltuuksien piiriin.

07 EU:ssa jäsenvaltiot ovat vastuussa ydinturvallisuutta koskevan kansallisen lainsäädäntö-, valvonta- ja organisaatiokehityksen luomisesta ja ylläpitämisestä. Ydinlaitosten luvanhaltijat (toiminnanharjoittajat) ovat ensisijaisesti vastuussa laitostensa turvallisuudesta kansallisten valvontaviranomaisten valvonnassa.

08 Ydinturvallisuuden alalla komission päätehtävänä on esittää ehdotuksia Euratomin oikeudellisen kehityksen kehittämiseksi ja valvoa oikeudellisten välineiden saattamista osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä. Kun komissio perussopimusten valvojana katsoo, että jäsenvaltio rikkoo Euratom-lainsäädännön säännöksiä, se voi käynnistää rikkomusmenettelyn.

⁷ Neuvoston direktiivi 2009/71/Euratom, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2009, ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehityksen perustamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom.

⁸ IAEA:n turvallisuussanasto *IAEA Safety Glossary*, vuoden 2018 painos, © IAEA, 2019.

09 Komissiolla on myös Euratomin perustamissopimukseen perustuvia ydinturvallisuusalaan ja säteilysuojeluun liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Euratomin perustamissopimuksen 35 artiklan mukaan komissiolla on oikeus tarkastaa ilman, vesistöjen ja maaperän radioaktiivisuustason jatkuvaan valvontaan tarkoitettujen jäsenvaltioiden laitosten toiminta ja tehokkuus. Komissio kokoaa yhteen tiedot, jotka jäsenvaltiot toimittavat ympäristön radioaktiivisuustasosta alueellaan⁹.

10 Komissio tutkii jäsenvaltioiden suunnittelemat ydinalan investointihankkeet arvioidakseen, ovatko ne Euratomin perustamissopimuksen mukaisia. Investoijien on ilmoitettava komissiolle ydinenergia-alan investointihankkeista perustamissopimuksen 41–44 artiklassa määrätyn mukaisesti¹⁰. Tämän jälkeen komissio antaa hankkeesta laatimansa lausunnon (eli "**kantansa**", kuten Euratomin perustamissopimuksen 43 artiklassa todetaan) tiedoksi asianomaiselle jäsenvaltiolle ja esittää investointia koskevan analyysin.

11 Häätätilanteissa sovellettavat valmiusjärjestelyt ja -toiminta kuuluvat edelleen jäsenvaltioiden vastuulle. Komissio kuitenkin käyttää, hallinnoi ja kehittää vuonna 1986 tapahtuneen Tšernobylin onnettomuuden jälkeen perustettua Euroopan yhteisön säteilyhäätätilanteita koskevaa nopean tietojenvaihdon järjestelmää (ECURIE)¹¹.

12 Sen lisäksi, että komissio hoitaa oikeudelliseen kehykseen perustuvaa tehtäväänsä, se helpottaa vuoropuhelua ja yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa esimerkiksi Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten ryhmän (ENSREG) kautta. Se tekee yhteistyötä sellaisten EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, joissa on ydinvoimaloita toiminnassa tai rakenteilla, ja tekee kolmansien maiden kanssa ydinalan yhteistyötä koskevia sopimuksia. Komissio tekee yhteistyötä myös kansainvälisten järjestöjen, kuten IAEA:n ja NEAn kanssa.

⁹ Euratomin perustamissopimuksen 36 artikla.

¹⁰ Asianomaiset teollisuudenalat on lueteltu Euratomin perustamissopimuksen liitteessä II.

¹¹ Neuvoston päätös 87/600/Euratom yhteisön järjestelyistä nopeaksi tietojenvaihdoksi säteilyhäätätilanteen yhteydessä.

Euratom-direktiivit muodostavat oikeudellisesti sitovan kehyksen ydinturvallisuudelle

13 Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksessa annetaan Euratomin tehtäväksi laatia turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ja huolehtia niiden noudattamisesta¹². Euroopan unionin neuvosto hyväksyy perusnormit komission ehdotuksen pohjalta Euroopan parlamenttia kuultuaan¹³.

14 Vuonna 1959, pian perustamisensa jälkeen, Euratom vahvisti direktiivein perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta. Euroopan unionin tuomioistuin antoi vuonna 2002 tuomion¹⁴, jossa tunnustettiin Euratomin jäsenvaltioiden kanssa jaettu toimivalta ydinturvallisuuden alalla ja selvennettiin sitä. Tämän perusteella neuvosto hyväksyi lainsäädäntöä ydinturvallisuuden¹⁵ alalla vuonna 2009 sekä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen huollon alalla¹⁶ vuonna 2011. Säteilyturvallisuudirektiiviä on päivitetty säännöllisesti, ja viimeisimpään päivitykseen on sisällytetty myös useat aiemmat direktiivit säännökset¹⁷.

¹² Euratomin perustamissopimuksen 2 artiklan b alakohta ja II osaston 3 luku ("Terveyden suojele").

¹³ Euratomin perustamissopimuksen 30 ja 31 artikla.

¹⁴ Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa C-29/99, komissio v. neuvosto, 10. joulukuuta 2002 antama tuomio, Kok. I-11 221.

¹⁵ Neuvoston direktiivi 2009/71/Euratom, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2009, ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna 8 päivänä heinäkuuta 2014 annetulla neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom.

¹⁶ Neuvoston direktiivi 2011/70/Euratom, annettu 19 päivänä heinäkuuta 2011, yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten.

¹⁷ Neuvoston direktiivi 2013/59/EURATOM, annettu 5 päivänä joulukuuta 2013, turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta.

Taulukko 1 – Uudet Euratom-direktiivit

Ydinturvallisuudirektiivi (NSD) 2009, muutettu vuonna 2014	Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi (RWD) 2011	Säteilyturvallisuudirektiivi (BSSD) 2013
<p>Ydinturvallisuudirektiivi perustuu ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen ja IAEA:n vahvistamien turvallisuusperusteiden ydinturvallisuusvaatimuksiin. Direktiiviä muutettiin heinäkuussa 2014 vuonna 2011 tapahtuneesta Fukushima ydinonnettomuudesta saatujen kokemusten sekä EU:n ydinvoimaloiden riski- ja turvallisuusarviointien (stressitestien) tulosten perusteella. Muutetulla direktiivillä lujitetaan kansallisten valvontaviranomaisten toimivaltaa ja riippumattomuutta. Siinä otetaan käyttöön EU:n laajuinen korkean tason turvallisuustavoite onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuuden sattuessa sen seurausten lieventämiseksi sekä varhaisvaiheen ja suurten radioaktiivisten päästöjen välttämiseksi.</p>	<p>Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevassa direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltioilla on kansallinen politiikka, jossa kuvataan, miten ne aikovat huolehtia ydinalan siviilitoiminnasta peräisin olevasta radioaktiivisesta jätteestä ja käytetystä ydinpolttoaineesta. Jäsenvaltioiden on laadittava kansalliset ohjelmat, joissa kansalliset politiikat muunnetaan konkreettisiksi toimintasuunnitelmiksi. Niiden on myös otettava käyttöön kansallinen oikeudellinen, valvonta- ja organisaatiokehys (kansallinen kehys) sekä toimivaltainen ja riippumaton valvontaelin.</p>	<p>Vuonna 2013 annetussa säteilyturvallisuudirektiivissä vahvistetaan työntekijöiden, potilaiden ja väestön säteilysuojelua koskevat perusnormit ja asetetaan enimmäissäteilyannokselle rajat, jotka kattavat kaikki altistustilanteet (suunnitellut, olemassa olevat ja säteilyvaaratilanteet). Useiden aiempien direktiivien säännökset saatettiin ajan tasalle ja sisällytettiin uuteen direktiiviin. Siinä säädettiin myös uusia säännöksiä, mukaan lukien valmiusjärjestelyjä ja -toimintaa koskevat säännökset, joissa on otettu huomioon vuonna 2011 tapahtuneen Fukushima onnettomuuden perusteella saatuja kokemuksia.</p>

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

15 Ydinturvallisuudirektiivissä¹⁸ sekä radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevassa direktiivissä¹⁹ asetetaan vaatimukset kolmen eri tyyppisen säännöllisen vertaisarvioinnin suorittamiselle (ks. [laatikko 2](#)). Kansainväliset vertaisarvioinnit tarjoavat tilaisuuden vaihtaa alalla saatuja kokemuksia sekä jakaa kokemuksia ja hyviä käytäntöjä vertaisryhmien neuvojen avulla ja siten jatkuvasti parantaa ydinturvallisuutta.

¹⁸ Ydinturvallisuudirektiivin 8 e artikla.

¹⁹ Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin 14 artiklan 3 kohta.

Laatikko 2

Vertaisarvioinnit

Euratom-direktiiveissä asetetaan vaatimukset kolmelle eri tyyppiselle säännölliselle vertaisarvioinnille.

- Muutetulla ydinturvallisuusdirektiivillä otettiin käyttöön eurooppalainen aihekohtaisten vertaisarviointien järjestelmä, jossa keskitytään tiettyyn turvallisuuskysymykseen kuuden vuoden välein. Ensimmäisessä aihekohtaisessa vertaisarvioinnissa, joka toteutettiin vuosina 2017–2018, perehdyttiin ydinlaitosten ikääntymisen hallintaohjelmiin. Ydinturvallisuusviranomaisten ryhmä (ENSREG) laati yhteistyössä komission kanssa vertaisarvioinnin Länsi-Euroopan ydinalan sääntelyviranomaisten järjestön (WENRA) tuella.
- Ydinturvallisuusdirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on myös kerran kymmenessä vuodessa järjestettävä määräajoin tehtävä kansallisen kehüksensä ja toimivaltaisten valvontaviranomaistensa itsearviointi sekä pyydettävä kansallisen kehüksensä merkityksellisiä osia ja toimivaltaisia valvontaviranomaisiaan koskeva kansainvälinen vertaisarviointi. Jäsenvaltiot käyttävät viranomaistoiminnan vertaisarviointeja koskevaa IAEA:n yhdenntettyä IRRS-arviointiohjelmaa täyttääkseen nämä vertaisarviointia koskevat vaatimukset. Komissio on antanut rahoitustukea IRRS-arviointiohjelmalle.
- Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevassa direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot järjestävät vähintään joka kymmenes vuosi kansallista kehystään, toimivaltaista valvontaviranomaistaan sekä kansallista ohjelmaansa ja sen toteuttamista koskevan itsearvioinnin ja pyytävät näiden osatekijöiden kansainvälistä vertaisarviointia. Jäsenvaltiot käyttävät IAEA:n vertaisarviointiohjelmaa täyttääkseen nämä vaatimukset.

Tarkastuksen sisältö ja tarkastustapa

16 Tilintarkastustuomioistuin arvioi, miten tarkoituksenmukaisesti komissio käytti toimivaltaansa ydinturvallisuuden edistämiseksi EU:ssa. Tilintarkastustuomioistuin tutki, miten komissio on

- a) seurannut kolmen viimeisimmän Euratom-direktiivin saattamista osaksi jäsenvaltioiden lainsäädäntöä
- b) hallinnoinut säteilyhäätätilanteessa käytettäviä nopeaa ilmoittamista ja tietojenvaihtoa koskevia järjestelyjä
- c) osallistunut ydinturvallisuuden parantamiseen investointihankkeista antamallaan lausunnoilla
- d) laatinut lausuntoja investoinneista ja tarkastanut radioaktiivisuutta valvovien laitosten toimintaa.

17 Tilintarkastustuomioistuin keskittyi toimintoihin, joita komissio toteutti saamiensa toimivaltuuksien ja vastuiden nojalla. Tilintarkastustuomioistuimen tarkoituksena ei ollut perehtyä kansainväliseen ydinturvallisuuskehukseen tai sen soveltamiseen jäsenvaltioissa eikä tutkia ydinturvallisuuteen liittyviä teknisiä näkökohtia. Tarkastus ei kattanut hätätilanteissa sovellettavia valmiusjärjestelyjä ja -toimintaa, lukuun ottamatta komission roolia EU:n nopean tietojenvaihdon ECURIE-järjestelmän hallinnoinnissa. Ydinturva ja ydinmateriaalivalvonta eivät kuuluneet tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen piiriin. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen kattama ajanjakso päättyi heinäkuun 2019 loppuun.

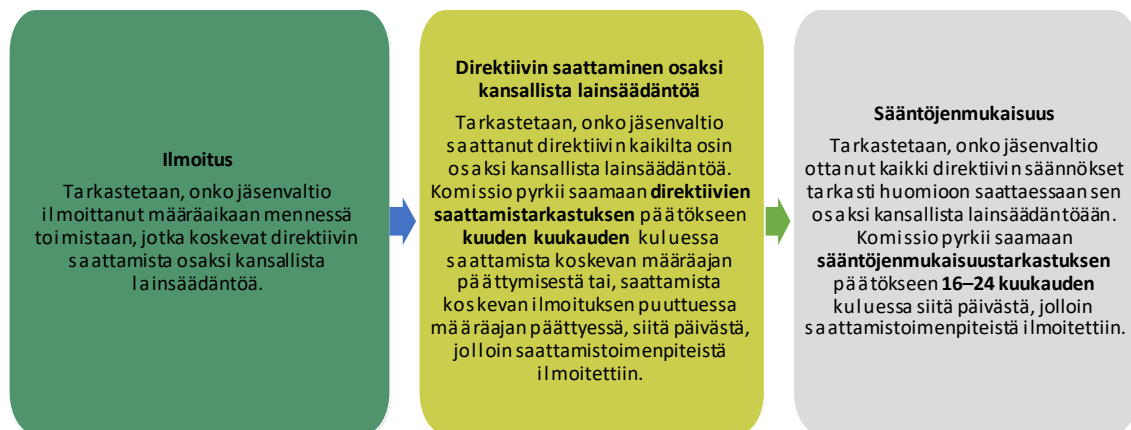
18 Tilintarkastustuomioistuin arvioi oikeudellista kehystä sekä relevantteja toimintapolitiikkoja, strategioita, standardeja ja yleissopimuksia. Se tutki komission menettelyjä, sisäisiä strategioita ja suuntaviivoja, jäsenvaltioille annettuja ohjeita, välineitä, valmisteluasiakirjoja, tietojenvaihtoa, kirjeenvaihtoa ja kokouspöytäkirjoja. Se kävi läpi raportteja, tutkimuksia, sisäisiä ja ulkoisia arviointeja sekä muita asiakirjoja. Tilintarkastustuomioistuin perehtyi neljään komission lausuntoon ydinalan investointihankkeista. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastajat haastattelivat komission (energian pääosasto ja Yhteinen tutkimuskeskus JRC) edustajia ja keskustelivat ydinturvallisuuskysymyksistä kansainvälisten järjestöjen asiantuntijoiden kanssa.

Huomautukset

Komissio on parantanut seurantaan, jota se kohdistaa Euratom-direktiivien saattamiseen osaksi kansallista lainsäädäntöä

19 Komission vastuulla on valvoa Euratom-direktiivien täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä toteuttaa toimia, joilla edistetään ja valvotaan niiden noudattamista. Tätä varten komissio suorittaa direktiivin kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevia tarkastuksia (direktiivin saattamistarkastuksia) sekä sääntöjenmukaisuustarkastuksia (ks. [kaavio 2](#)).

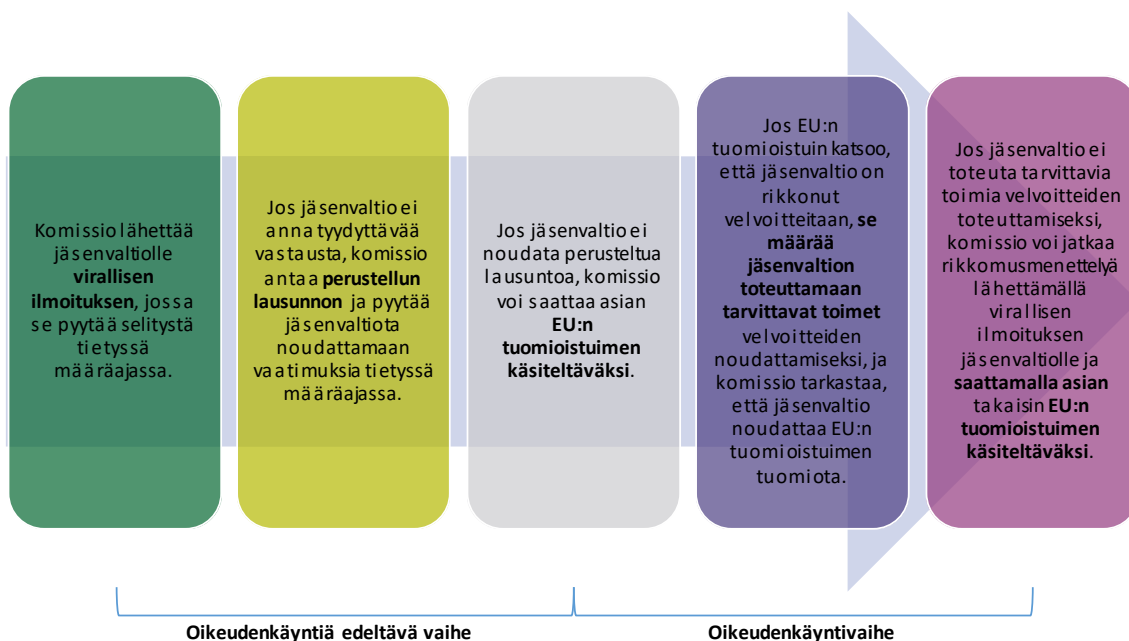
Kaavio 2 – Noudattamista koskeva komission tarkastusmenettely

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuimien komission paremman sääntelyn välineistön (Better Regulation Tool Box 37) perusteella.

20 Direktiivin saattamistarkastuksissa ja sääntöjenmukaisuustarkastuksissa esiin tuodut noudattamatta jättämiset voivat johtaa siihen, että direktiivi pannaan täytäntöön [kaaviossa 3](#) esitetyn rikkomusmenettelyn kautta.

Kaavio 3 – Rikkomusmenettely

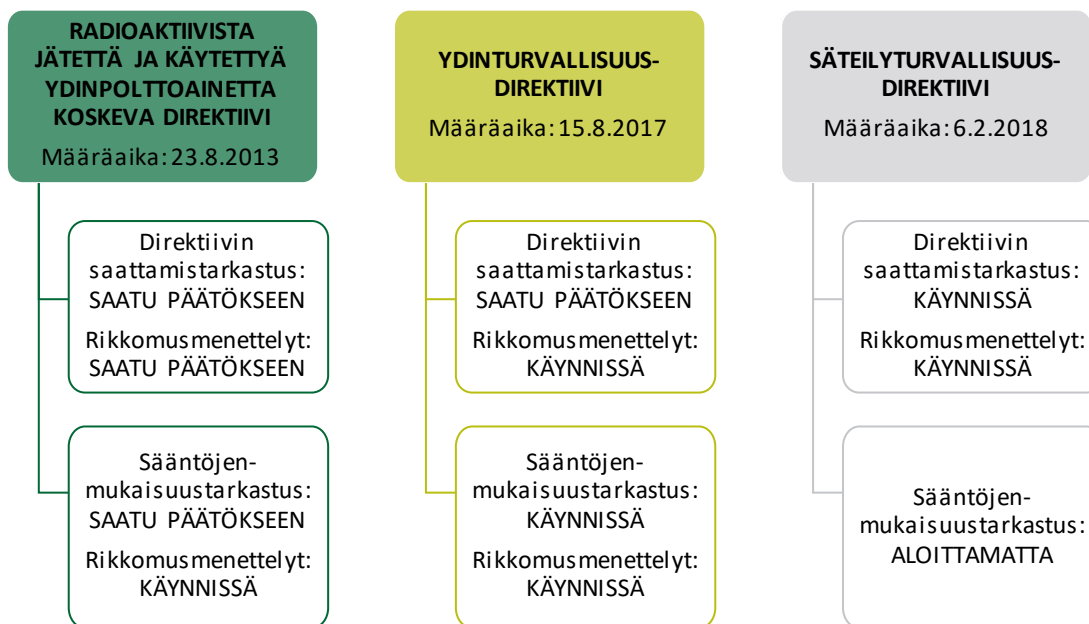
Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin SEUT-sopimuksen 258 artiklan perusteella.

21 Tilintarkastustuomioistuin tarkasti, miten komissio on valvonut kolmen viimeaikaisen Euratom-direktiivin²⁰ saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä sääntöjenmukaisuutta. Tarkoituksena oli arvioida, miten komissio on seurannut direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tilintarkastustuomioistuin tutki, onko komissio helpottanut, koordinoinut ja valvonut prosessia, suorittanut tarkastukset ripeästi, kohdistanut seurantaan noudattamatta jättämistapauksiin ja ryhtynyt toimiin.

22 Koska kussakin direktiivissä on asetettu erilaiset voimaantulopäivät ja määräajat direktiivien saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä, komission tekemät tarkastukset olivat eri vaiheissa tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen aikaan (ks. [kaavio 4](#)).

²⁰ Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi vuodelta 2011, ydinturvallisuusdirektiivi vuodelta 2014 ja säteilyturvallisuusdirektiivi vuodelta 2013.

Kaavio 4 – Noudattamista koskevien tarkastusten tilanne tarkastuksen ajankohtana

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin komission toimittamien tietojen perusteella.

Komissio valmistautui paremmin kahteen uudempaan direktiiviin

23 Seurannan ja täytäntöönpanon valvonnan lisäksi komissio voi kehittää muita välineitä, joilla helpotetaan direktiivien asianmukaista ja oikea-aikaista saattamista osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä. Niiden jäsenvaltioiden lukumäärä, jotka ilmoittivat täytäntöönpanotoimistaan määräaikaan mennessä, oli suurempi kahden uudemman direktiivin (säteilyturvallisuusdirektiivi ja muutettu ydinturvallisuusdirektiivi) kuin radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin kohdalla (ks. [taulukko 2](#)).

Taulukko 2 – Niiden jäsenvaltioiden lukumäärä, jotka ovat saattavat direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöään määräaikaan mennessä

	Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi (RWD)	Ydinturvallisuusdirektiivi (NSD)	Säteilyturvallisuusdirektiivi (BSSD)
Kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskeva määräaika	23.8.2013	15.8.2017	6.2.2018
Ilmoitukset, jotka on toimitettu määräaikaan mennessä tai ennen ilmoittamatta jättämistä koskevien rikkomusmenettelyjen käynnistämistä.	17	24	21

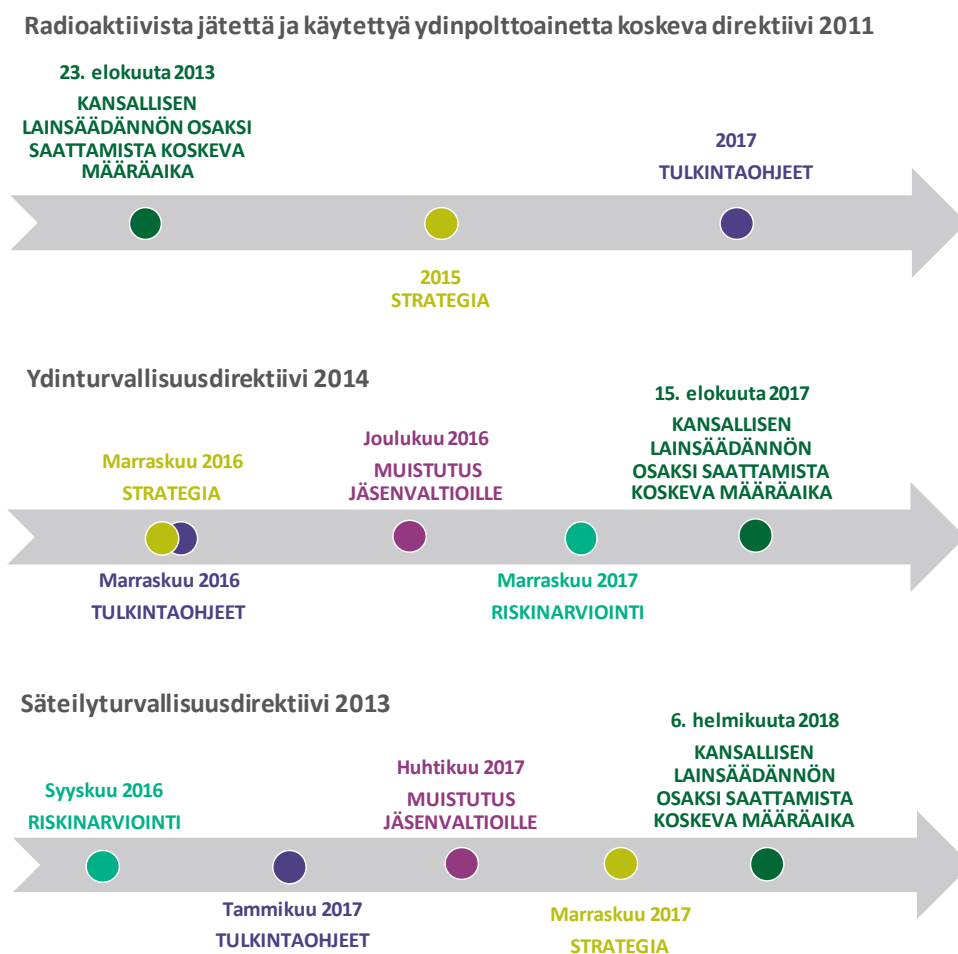
Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin komission toimittamien tietojen perusteella.

24 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että seuraavat kolme osatekijää edistivät ydinturvallisuusdirektiivin ja säteilyturvallisuusdirektiivin nopeampaa saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä: saattamista koskeva riskinarviointi, jäsenvaltioille lähetetyt muistutukset sekä se, että keskeiset strategiset asiakirjat hyväksyttiin varhaisemmassa vaiheessa kuin aiemman direktiivin yhteydessä. Komission yksiköt

- o valmistelivat riskinarvioinnit, jotka koskivat ydinturvallisuusdirektiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä, **vuosi ennen määräaika**, ja säteilyturvallisuusdirektiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä, **kaksi vuotta ennen määräaika**, johon mennessä direktiivi oli saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä (ks. [kaavio 5](#)). Sen sijaan komissio ei laatinut radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin osalta riskinarviointia, jossa olisi ennakoitu ongelmia, joita saattaa ilmetä direktiivin saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä.
- o lähettivät noin **vuosi ennen määräaika**, johon mennessä direktiivi oli saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä (ks. [kaavio 5](#)), jäsenvaltioille kirjeet, joissa muistutettiin velvollisuudesta ilmoittaa toimenpiteistä ajoissa. Komissio ei lähettänyt muistutusta radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin osalta.

- o hyväksyivät ydinturvallisuusdirektiivin ja säteilyturvallisuusdirektiivin keskeiset strategiset asiakirjat **4–12 kuukautta ennen määräaikaa**, johon mennessä direktiivi oli saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä (ks. *kaavio 5*). Arviointistrategioissa, jotka koskivat näiden kahden direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja niiden täytäntöönpanoa, oli suunnitelma siitä, miten direktiivien saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä tarkastettaisiin. Strategiat auttoivat ennakoimaan ja ratkaisemaan direktiivien täytäntöönpanoon liittyviä ongelmia. Niissä otettiin lisäksi käyttöön kattava joukko noudattamista edistäviä välineitä, jotka auttoivat jäsenvaltioita soveltamaan direktiivejä oikein ja oikea-aikaisesti (yksityiskohtaiset tiedot *taulukossa 3*). Tulkintaohjeet tukivat komissiota sen viedessä eteenpäin ja dokumentoidessa tarkastuksia, jotka koskivat direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä sääntöjenmukaisuutta. Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin osalta komissio asetti sisäisen strategian saataville vasta **kaksi vuotta** ja tulkintaohjeet vasta **neljä vuotta** kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiselle asetetun määräajan jälkeen.

Kaavio 5 – Strategisten asiakirjojen hyväksymisaikataulu

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin komission toimittamien tietojen perusteella.

Taulukko 3 – Säännösten noudattamista edistävät välineet, joilla helpotettiin direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä

Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi (RWD)	Ydinturvallisuusedirektiivi (NSD)	Säteilyturvallisuusedirektiivi (BSSD)
<ul style="list-style-type: none"> ○ Direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä edeltävät työpajat ○ Videoneuvottelut jäsenvaltioiden kanssa ○ Kokoukset jäsenvaltioiden kanssa ○ EU Pilot -menettelyt 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vuoropuhelu jäsenvaltioiden kanssa direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanosta ○ Direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä edeltävät työpajat ja kahdenväliset kokoukset ○ Yhteistyö sidosryhmien, kuten kansallisten viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan ryhmien, kanssa ○ Keskustelut ydinturvallisuusviranomaisten ryhmässä 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vuoropuhelu jäsenvaltioiden kanssa direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanosta ○ Direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä edeltävät työpajat ja kahdenväliset kokoukset ○ Komission analyysi jäsenvaltioiden strategioista, jotka koskevat saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä, ennen saattamiselle asetettua määräaika ○ Asiantuntijakeskustelut ja seminaarit

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuimien komission toimittamien tietojen perusteella.

Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaa direktiiviä ei ole kaikissa jäsenvaltioissa saatettu oikealla tavalla osaksi kansallista lainsäädäntöä

25 Komissio käytti **57 kuukautta** radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaan direktiiviin kohdistamansa sääntöjenmukaisuustarkastuksen loppuun saattamiseen (*liite 1, taulukko 2*). Siihen kului huomattavasti enemmän aikaa kuin komission paremman sääntelyn välineistössä asettaman 16–24 kuukauden vertailujakson verran²¹. Tämä selittyy osittain sillä, että direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä viivästyi, ja sillä, että täytäntöönpanotoimenpiteet olivat puutteellisia.

²¹ Euroopan komissio, Paremman sääntelyn väline 37.

26 Saatuaan sääntöjenmukaisuustarkastuksen päätökseen, komissio aloitti 15 rikkomusmenettelyä (*liitteessä II* on esimerkkejä radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin säännöksistä, joita jäsenvaltiot eivät useimmiten kyenneet saattamaan oikealla tavalla osaksi kansallista lainsäädäntöään). Tarkastusajankohtana eli 13 kuukautta rikkomusmenettelyjen käynnistämisen jälkeen vain kaksi menettelyä oli saatu päätökseen. Näin ollen lähes **kuusi vuotta** direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä asetetun määräajan päätyttyä 13 jäsenvaltiota ei ollut vielä saattanut radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaa direktiiviä oikealla tavalla osaksi kansallista lainsäädäntöään (ks. *liite I, taulukko 2*). Vastaavasti lähes **neljä vuotta** kansallisen ohjelman hyväksymiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen (ks. *liite I, taulukko 3*) yksi jäsenvaltio ei ollut hyväksynyt kansallista ohjelmaa ja 17 jäsenvaltiota oli hyväksynyt ohjelman, jota komissio ei pitänyt direktiivin mukaisena.

27 Komissio käyttää harkintavaltaansa sen suhteen, aloittaako se rikkomusmenettelyn jäsenvaltiota vastaan ja miten se hoitaa käynnissä olevaa menettelyä²². Se on kuitenkin laatinut luettelon ensisijaisista rikkomistapauksista ja asettanut viitejakson näiden tapausten oikea-aikaiselle käsittelylle²³. Komissio asettaa etusijalle esimerkiksi tapaukset, joissa jäsenvaltiot eivät ole ilmoittaneet saattamistoimista tai joissa direktiivit on saatettu virheellisellä tavalla osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komissio on asettanut itselleen 12 kuukauden viitejakson, jonka kuluessa ilmoittamatta jättämistä koskeva tapaus on joko saatava päätökseen tai asia on vietävä Euroopan unionin tuomioistuimeen²⁴. Viitejakson lasketaan alkavan virallisen ilmoituksen lähettämisestä.

28 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin yhteydessä, että 13 käynnistetystä rikkomusmenettelystä viidessä komissio ei ollut noudattanut tätä 12 kuukauden viitejaksoa käsitellessään ilmoittamatta jättämisestä johtuvia tapauksia. Kuten *liitteessä I* olevasta *taulukosta 1* ilmenee, komissiolta vei niiden kahden asian yhteydessä, joissa se antoi perustellun lausunnon, yli kaksi vuotta päästä eteenpäin

²² Asia C-247/87, Star Fruit v. komissio.

²³ Komission tiedonanto: ”EU:n lainsäädäntö: Parempiin tuloksiin soveltamista parantamalla ”, C(2016) 8600 final, 21. joulukuuta 2016.

²⁴ Komission tiedonanto ”Tulosten Eurooppa – yhteisön lainsäädännön soveltaminen”, KOM(2007) 502 lopullinen.

oikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa (virallisesta ilmoituksesta perusteltuun lausuntoon).

Komissio ottaa huomioon vertaisarviointien tulokset

29 Tarkastetulla ajanjaksolla komissio käytti vertaisarviointien tuloksia tietolähteenä arvioidessaan, onko jäsenvaltio noudattanut Euratom-direktiivejä. Esimerkiksi strategiassa, joka koskee ydinturvallisuusdirektiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja direktiivin täytäntöönpanoa, viitataan vertaisarviointien tuloksiin, ja direktiivin tulkintaohjeista käy ilmi, mikä on vertaisarviointikertomusten merkitys arvioitaessa vaatimusten noudattamista.

30 Komissio voi olla tarkkailijana vertaisarvioinneissa, ja toisinaan se on hyödyntänyt tätä mahdollisuutta. Se edistää myös vertaisarviointien perusteella toteutettavia jatkotoimia ydinturvallisuusviranomaisten ryhmän jäsenenä. Komissio on vastuussa vertaisarviointien tulosten seurannasta vielä sen jälkeen, kun direktiivin saattamistarkastukset ja sääntöjenmukaisuustarkastukset on saatettu päätökseen.

Komissio hallinnoi nopeaa ilmoittamista ja tietojenvaihtoa koskevia EU:n järjestelyjä hyvin

31 Komissio hallinnoi, käyttää ja kehittää ECURIE-järjestelmää, jolla pannaan täytäntöön neuvoston päätös²⁵ EU:n järjestelyistä nopeaksi tietojenvaihdoksi säteilyhäätötilanteen yhteydessä. Tilintarkastustuomioistuin arvioi, miten hyvin komissio hallinnoi näitä järjestelyjä. Tilintarkastustuomioistuin tutki, varmistaako komissio, että järjestelmä vastaa odotuksia (eli täyttääkö se neuvoston päätöksestä johtuvat veloitteet). Lisäksi tilintarkastustuomioistuin selvitti, arvioiko komissio prosessit säännöllisesti, tunnistaako se heikkoudet / mahdolliset heikkoudet, kohdistaako se niihin asianmukaista seuranta ja testaako se järjestelmät säännöllisin väliajoin.

32 Neuvoston päätöksessä edellytetään, että jäsenvaltiot tiedottavat ongelmatilanteesta viipymättä komissiolle ja kaikille muille jäsenvaltioille, joihin turvapoikkeama mahdollisesti vaikuttaa, tekemällä asiasta ilmoituksen ECURIE-

²⁵ Neuvoston päätös 87/600/Euratom yhteisön järjestelyistä nopeaksi tietojenvaihdoksi säteilyhäätötilanteen yhteydessä.

järjestelmässä²⁶. Samoin komission on välitettävä kaikille jäsenvaltioille kaikki saamansa tiedot radioaktiivisuustason huomattavasta lisääntymisestä tai ydinonnettomuuksista kolmansissa maissa²⁷. Jäsenvaltiot voivat jakaa tietoja myös lähettämällä vapaaehtoisia kiireellisiä ilmoituksia. Komissio asettaa ECURIE-järjestelmän kautta toimitetut tiedot kaikkien ECURIE-yhteyspisteiden saataville viikonpäivästä ja vuorokaudenajasta riippumatta (24/7).

33 Vaikka hätätilanteissa sovellettavien valmiusjärjestelyjen ja -toiminnan tarjoaminen kuuluu edelleen kansalliseen toimivaltaan, kaikkien jäsenvaltioiden on osallistuttava ECURIE-järjestelmään. Kolmannet maat puolestaan voivat pyytää ECURIE-jäsenyyttä²⁸. EU:n järjestelyjä koskevat vaatimukset eivät estä jäsenvaltioita tekemästä hätätilanteita koskevia omia lisäjärjestelyjään, kuten kansallisia, kahdenvälisiä tai monenvälisiä tiedonvaihto- ja yhteistyösopimuksia.

34 Kun osallistujavaltio lähettää ECURIE-varoituksen, komissio tarkistaa sen aitouden ja lähettää sen kaikille ECURIE-järjestelmään kuuluville maille. Ensimmäisen ilmoituksen jälkeen jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle tarkoituksenmukaisin väliajoin toimenpiteistä, joita ne aikovat toteuttaa, ja mitatuista radioaktiivisuustasoista. Komissio ei arvioi ilmoituksen sisältöä eikä päättä, olisiko hätäilmoitus tehtävä, sillä tämä on jäsenvaltioiden vastuulla. Komission tehtävänä on varmistaa, että tiedot jaetaan oikea-aikaisesti²⁹.

35 Komissio on täydentänyt ECURIE-järjestelmää Euroopan säteilytietojen vaihtojärjestelmällä (EURDEP). Se on verkkopohjainen foorumi, jonka kautta viranomaiset saavat lähes reaaliaikaisia radiologisia valvontatietoja. EURDEP on

²⁶ ECURIE-varoitussanomien virallinen ilmoituskynnys vahvistetaan neuvoston päätöksen 1 artiklassa. Lyhyesti sanottuna artiklassa määrätään, että osallistujavaltioiden on annettava ECURIE-varoitus, jos

- 1) valtiossa on säteilyhätätila ja se päättää siksi toteuttaa laajoja vastatoimia väestönsä suojelemiseksi
- 2) valtio havaitsee epänormaaleja säteilytasoja ympäristössä ja päättää siksi toteuttaa laajoja vastatoimia väestönsä suojelemiseksi.

²⁷ Neuvoston päätöksen 87/600/Euratom 5 artikla.

²⁸ Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen aikaan järjestelyissä oli mukana neljä EU:n ulkopuolista maata: Sveitsi, Norja, Montenegro ja Pohjois-Makedonia.

²⁹ Neuvoston päätöksen 87/600/Euratom 5 artiklan 1 kohta: ”Saatuaan 2, 3 ja 4 artiklassa tarkoitetut tiedot komissio välittää ne viipymättä, jollei 6 artiklasta muuta johdu, kaikkien muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille. [...]”.

ECURIE-järjestelmään sisältyvä väline, jolla helpotetaan eräiden tietojen toimittamista³⁰. EURDEP-väline hyödyntää myös olemassa olevia kansallisia infrastruktuureja, jotka muodostuvat kansallisista valvonta-asetuksista ja -verkoista. EU:n jäsenvaltioiden osallistuminen on pakollista ja EU:n ulkopuolisten maiden osallistuminen vapaaehtoista. Kansalaiset voivat vapaasti käytettävissä olevan verkkosivuston ansiosta tarkastella graafista informaatiota EURDEP-välineen kattaman alueen radioaktiivisuustasoista.

36 ECURIE-järjestelmää koskevista järjestelyistä sovitaan, niistä keskustellaan ja niitä tarkastellaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisissä kokouksissa³¹. Komissio on kutsunut nämä kokoukset koolle keskimäärin joka toinen vuosi. Kokouksissa käsitellään myös saatuja kokemuksia ja havaittuja ongelmia. Sovitut muutokset on dokumentoitu ECURIE-viestintäohjeessa, jossa vahvistetaan komission ja jäsenvaltioiden välillä sovitut menettelyt³².

37 Tilintarkastustuomioistuin totesi, että komissio on jatkuvasti kehittänyt ECURIE-järjestelmää taatakseen, että se toimii hyvin ja on teknisesti ajan tasalla. Komissio on sopinut menettelyistä ja antaa käyttäjille ohjeita. Se järjestää säännöllisesti harjoituksia järjestelyjen testaamiseksi³³. Se on sekä laatinut että tilannut ECURIE-järjestelmää koskevia arviointeja, jotta järjestelmää voidaan parantaa. Komissio on kehittänyt ECURIE-järjestelmää koordinoitusti IAEA:n USIE-järjestelmän (United System for Information Exchange in Incidents and Emergencies) kanssa. ECURIE-järjestelmä on osoittanut teknisen toimivuutensa myös todellisissa tapauksissa, joissa jäsenvaltiot ovat lähettäneet varoituksia³⁴.

³⁰ Jäsenvaltioiden on jatkettava mitattujen radioaktiivisuustasojen toimittamista komissiolle sopivin väliajoin: neuvoston päätös 87/600/Euratom, 3 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 3 kohta sekä 4 artiklan b alakohta.

³¹ Neuvoston päätöksen 87/600/Euratom 5 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että komissio ja jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset sopivat yksityiskohtaisista järjestelyistä nopeaksi tietojenvaihdoksi säteilyhäätätilanteessa.

³² Neuvoston päätöksen 87/600/Euratom 5 artiklan 2 kohdan vaatimusten mukaisesti.

³³ Neuvoston päätöksen 87/600/Euratom 5 artiklan 2 kohta.

³⁴ Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen ajankohtaan mennessä ECURIE-varoitus oli annettu kahdesti vuonna 2008: Sloveniassa (Krsko) 4. kesäkuuta 2008 ilmenneen vaaratilanteen ja Belgiassa (Fleurus, radioisotooppien tuotantolaitos IRE) 28. elokuuta 2008 ilmenneen vaaratilanteen vuoksi.

38 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi kuitenkin, että komissio ei ryhtynyt jatkotoimiin tietyillä kehittämistä edellyttävillä keskeisillä osa-alueilla, jotka se oli havainnut järjestelyjä arvioidessaan. Todellisista ECURIE-varoituksista saadut kokemukset ovat esimerkiksi osoittaneet julkisen viestinnän merkityksen ja sen, että tällaisen viestinnän olisi oltava osa ECURIE-harjoituksia. Komissio on myös havainnut, että on tarpeen kehittää säännöllinen ECURIE-koulutusohjelma kansallisille viranomaisille ja sen omalle henkilöstölle. Tilintarkastustuomioistuin totesi, että komissio oli edistynyt vain vähän näiden ongelmien korjaamisessa, vaikka se pitää niitä tärkeinä.

Komission lausunnot investointihankkeista parantavat ydinturvallisuutta

39 Henkilöiden ja yritysten (investoijien) on ilmoitettava komissiolle uusiin laitoksiin, laitosten korvaamiseen tai niiden muuntamiseen liittyvistä ydinvoimateollisuuden investointihankkeista viimeistään kolme kuukautta ennen ensimmäisten sopimusten tekemistä toimittajien kanssa. Jos työn suorittaa investoija, ilmoittamisen määräaika on kolme kuukautta ennen työn alkamista.

40 Kahdessa Euratom-asetuksessa määritellään investointityypit ja tiedot, jotka investoijien on annettava. Neuvoston asetuksessa (Euratom) N:o 2587/1999 säädetään yksityiskohtaisesti, minkä tyyppisistä hankkeista on ilmoitettava komissiolle, sekä menojen raja-arvoista kunkin sellaisen hanketyypin osalta, josta on tehtävä ilmoitus. Komission asetuksessa (EY) N:o 1209/2000 täsmennetään ilmoituksen sisältö.

41 Euratomin perustamissopimuksen 43 artiklassa edellytetään, että komissio keskustelee investoijien kanssa **kaikista** perustamissopimuksen tavoitteisiin liittyviä investointihankkeita koskevista **seikoista**. Keskustelun jälkeen komissio antaa kantansa tiedoksi asianomaiselle jäsenvaltiolle. Euratomin perustamissopimuksessa tai siihen perustuvassa oikeudessa ei ole asetettu määräaikoja, joiden kuluessa komission olisi analysoitava hanke.

42 Ydinalan investointihankkeita koskevat komission lausunnot eivät ole oikeudellisesti sitovia³⁵. Euratom-lainaa voidaan kuitenkin myöntää vain hankkeelle, josta on annettu myönteinen lausunto³⁶.

Lausunnoissa arvioidaan, ovatko investoinnit lakisääteisten vaatimusten mukaisia, ja esitetään parannusehdotuksia

43 Vuosina 2000–2018 komissio antoi 75 lausuntoa. Kaikissa komission lausunnoissa todettiin, että investoinnit vastasivat perustamissopimuksen tavoitteita, tosin joissakin tapauksissa tietyin lausunnossa esitettyin edellytyksin.

44 Tilintarkastustuomioistuin tutki neljä komission antamaa lausuntoa ydinteollisuuden investointihankkeista. Tarkoituksena oli selvittää, noudattaako komissio Euratomin perustamissopimuksessa³⁷ ja siihen perustuvassa oikeudessa³⁸ määrättyä menettelyä ja arvioiko se, onko hanke ydinturvallisuuden osalta kaikkien asiaankuuluvien Euratomin perustamissopimuksen velvoitteiden mukainen. Tilintarkastustuomioistuin poimi tutkittavakseen komission uusimmat lausunnot ottaen huomioon investointihankkeen relevanssin (tyypin) ja olennaisuuden.

45 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että komissio oli arvioinut kaikissa neljässä lausunnossa, oliko hanke ydinturvallisuuden näkökulmasta kaikkien asiaankuuluvien Euratomin perustamissopimuksen velvoitteiden mukainen. Komissio varmistaa, että investointihankkeella taataan ydinturvallisuustavoitteiden noudattaminen jo

³⁵ SEUT-sopimuksen 288 artikla: Suositukset ja lausunnot eivät ole sitovia.

³⁶ Neuvoston päätöksen 94/179/Euratom mukaisesti Euratom-lainoihin, jotka myönnetään jäsenvaltioissa ja tukikelpoisissa kolmansissa maissa toteutettaviin, ydinvoimalaitosten teolliseen sähköntuotantoon liittyviin investointihankkeisiin, tarvitaan komission myönteinen lausunto ”teknisestä ja taloudellisesta tasosta”.

³⁷ Perustamissopimuksen 41–43 artikla.

³⁸ Neuvoston asetus (Euratom) N:o 2587/1999, annettu 2 päivänä joulukuuta 1999, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklan mukaisesti komissiolle ilmoitettavien investointihankkeiden määrittelystä (EUVL L 315, 9.12.1999, s. 1–3) sekä komission asetus (EY) N:o 1209/2000, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2000, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklassa tarkoitettujen tietojen antamiseen sovellettavista menettelyistä (EUVL L 138, 9.6.2000, s. 12–14).

varhaisimmista vaiheista alkaen. Lausuntojen tukena on tieteellistä näyttöä, jonka pohjalta ehdotetaan suosituksia. Suosituksista keskustellaan investoijan kanssa.

46 Komission lausunnoista kahdessa³⁹ tuodaan esiin muun muassa seuraavat seikat:

- o ionisoivaa säteilyä käsittelevän tieteellisen neuvoston myönteinen lausunto investoijan hankkeen arvioinnin yhteydessä
- o toimet ja investoinnit, joilla varmistetaan, että laitoksen toiminta on turvallista pitkällä aikavälillä
- o suunnitelmat ydinturvallisuuden jatkuvaa parantamista ajatellen
- o stressitestien jälkeinen toimintasuunnitelma
- o vertaisarvioinnit ja investoijan myöhemmin toteuttamat toimet.

47 Näissä kahdessa lausunnossa esitetään lisäksi seuraavat kehotukset:

- o kaikkien stressitestien tulokset ja suositukset on otettava huomioon kokonaisuudessaan ja oikea-aikaisesti
- o vertaisarviointien tulokset ja suositukset on otettava huomioon kokonaisuudessaan ja oikea-aikaisesti
- o turvallisuutta koskevat parannukset on toteutettava oikea-aikaisesti
- o ydinvoimalan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen käsittelyä varten on laadittava suunnitelma ja pantava se täytäntöön.

Nykyistä lainsäädäntökehystä on päivitettävä, jotta se kuvastaisi viimeaikaista kehitystä ydinturvallisuuden alalla

48 Asetukset (Euratom) N:o 2587/1999 ja (EY) N:o 1209/2000 annettiin kaksi vuosikymmentä sitten. Ne tulivat siis voimaan ennen kuin uusimmat ydinturvallisuutta ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevat toimintapolitiikat ja säädökset laadittiin. Uusimpia asiakirjoja ovat vuosina 2014 ja 2015 laaditut Euroopan

³⁹ Julkaistu investoijan verkkosivustolla 23. maaliskuuta 2017.

energiavarmuusstrategiat⁴⁰, joissa on määritetty EU:n tavoitteet ydinalalla. Viimeisimmät Euratom-direktiivit ovat radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi (2011), säteilyturvallisuusdirektiivi (2013) ja päivitetty ydinturvallisuusdirektiivi (2014).

49 Komissio pyytää investoijalta kattavat tiedot, jotta se voi keskustella kaikista investointihankkeista koskevista seikoista, jotka liittyvät perustamissopimuksen tavoitteisiin⁴¹. Asetuksen (Euratom) N:o 2587/1999 3 artiklan mukaan hankkeista on ilmoitettava ainoastaan käsittelyyn tarvittavat tiedot ja erityisesti kaikki tiedot, jotka koskevat muun muassa tuotteiden tai toiminnan lajia ja tuotanto- tai varastointikykyä. Asetuksessa (EY) N:o 1209/2000 määritellään niiden tietojen laajuus, jotka investoijan on annettava.

50 Nämä kaksi asetusta ovat vanhentuneita sen osalta, mistä investointityypeistä on ilmoitettava, sillä niissä ei ole otettu huomioon ydinteollisuuden viimeisintä kehitystä.

51 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi yhden uuteen teknologiaan tehdystä investoinnista annetun ilmoituksen, jonka yhteydessä komission oli pyydettävä lisätietoja selvittääkseen, mikä teollisuudenala hankkeessa oli kyseessä. Ilmoitettu toiminta ei nimittäin kuulunut mihinkään asetuksessa (Euratom) N:o 2587/1999 luetelluista luokista. Tässä tapauksessa investoija suostui toimittamaan komission pyytämät lisätiedot. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi kuitenkin toisen tapauksen, jossa investoija kieltäytyi ilmoittamasta komissiolle käyttöiän pidentämiseen tarkoitetuista investoinnista väittäen, että kyseessä ei ole varsinainen investointi vaan jatkuva reaktorin kunnostamis- ja nykyaikaistamisprosessi. Siitä ei siis tarvitsisi ilmoittaa. Koska asetuksessa (Euratom) N:o 2587/1999 ei täsmennetä, onko tällaisista investoinneista ilmoitettava komissiolle, ilmoittaminen riippuu investoijien hyvästä tahdosta.

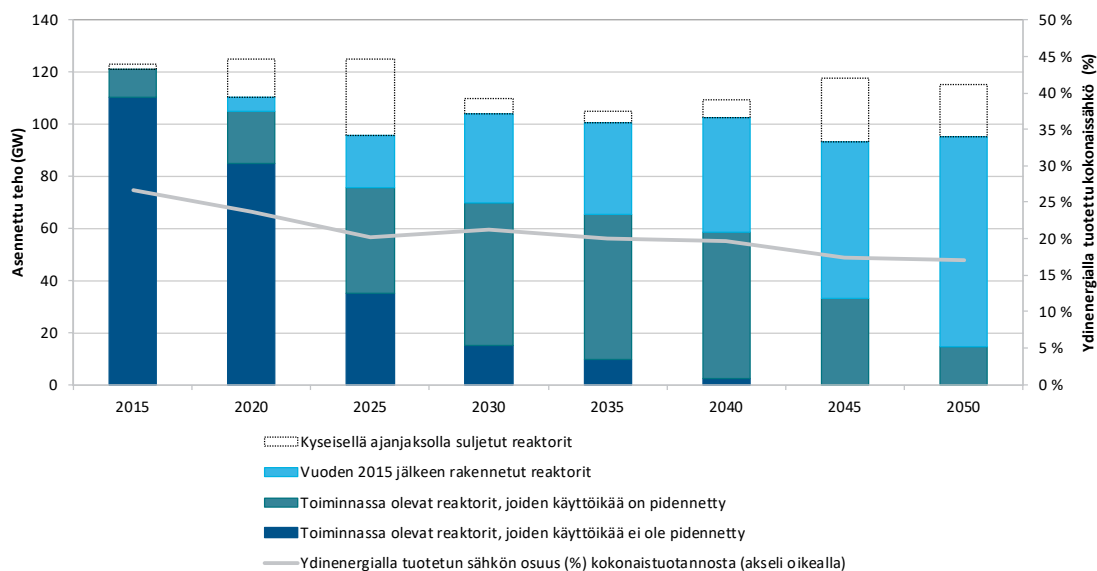
52 Epäselvyydellä siitä, onko käyttöiän pidentämiseksi tehtävistä investoinnista pakko ilmoittaa, on erityisen suuri vaikutus, koska eurooppalaisten reaktoreiden keski-ikä on lähestymässä 30:a vuotta. Moniin reaktoreihin ollaan tekemässä investointeja ydinlaitosten käyttöiän pidentämiseksi alun perin suunnitellusta. Komissio olettaa, että ydinvoimaloiden käyttöiän pidentämiseen liittyvät investoinnit muodostavat

⁴⁰ Euroopan energiavarmuusstrategia (COM (2014) 330). Tiedonanto ”Joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa koskeva puitestrategia” (COM(2015) 80).

⁴¹ Euratomin perustamissopimuksen 43 artiklan mukaisesti.

lähivuosina suurimman osan ydinalan lyhyen ja keskipitkän aikavälin investoinneista⁴² (ks. *kaavio 6*).

Kaavio 6 – Ennuste asennetusta ydinvoimakapasiteetista, mukaan lukien käyttöiän pidentäminen (EU-28)

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin komission toimittaman kaavion perusteella.

53 Tilintarkastustuomioistuin pani lisäksi merkille, että asetuksessa (Euratom) N:o 2587/1999 vahvistetut investointien kynnyksarvot (menojen määrät) eivät ole selkeitä sen suhteen, mitä on otettava huomioon laskettaessa investoinnin kokonaiskustannuksia (investoinnin aikataulu, investoinnin tyyppi jne.).

54 Vuosina 2015–2018 komissio lähetti investoijille viisi kirjettä muistuttaakseen niitä ilmoitusvelvollisuudesta. Tilintarkastustuomioistuin tutki kaikki viisi tapausta. Yhdessä tapauksessa investoija ei vastannut komissiolle. Eräässä toisessa tapauksessa investoija kieltäytyi ilmoittamasta investoinnista sillä perusteella, että se ei ylittänyt asetuksessa (Euratom) N:o 2587/1999 säädettyä menokynnystä. Investoijan mukaan vaatimusta sovelletaan vain määritellyn kynnyksarvon ylittäviin yksittäisiin osatekijöihin eikä koko hankkeeseen.

⁴² Komission valmisteluasiakirja ohjeellisesta ydinohjelmasta, esitetty Euratomin perustamissopimuksen 40 artiklan mukaisesti, SWD(2017) 158 final (*Commission Staff Working Document Accompanying the document Communication from the Commission Nuclear Illustrative Programme Presented under Article 40 of the Euratom Treaty*).

55 Yhdessäkään näistä viidestä tapauksesta komissio ei soveltanut menettelyjä puuttuakseen säännösten noudattamatta jättämiseen. Jos komissio katsoo, että investoija ei ole noudattanut velvoitetta ilmoittaa investointihankkeesta, se voi harkita rikkomusmenettelyä edeltävän menettelyn käynnistämistä kyseistä jäsenvaltiota vastaan (lisätietojen vaihto ja tapaamiset investoijan ja/tai jäsenvaltion edustajien kanssa) ja mahdollisesti käynnistää sen jälkeen rikkomusmenettelyn. Tarkastusajankohtaan mennessä komissio ei ollut ryhtynyt lisätoimiin pannakseen täytäntöön velvoitteen ilmoittaa hankkeista. Komissio perusteli näiden tapausten tutkimatta jättämistä sillä, että lainsäädäntö oli epäselvä siltä osin, minkä tyyppiset ja kokoiset hankkeet täytyy ilmoittaa.

56 Komission vuoden 2015 energiaunionipaketissa sitoudutaan päivittämään ja tiukentamaan vaatimuksia, jotka koskevat ydinlaitoshankkeista annettavia tietoja, ja pyritään edelleen täsmentämään, mitä tietoja investoijien on toimitettava⁴³. Energiaunionipaketin mukaan neuvoston olisi viimeistään vuonna 2015 annettava asetus, jossa saatetaan ajan tasalle ydinalan investointien ilmoittamista koskevat vaatimukset.

57 Komissio esitti vuonna 2015 päivitettyä asetusta koskevan alustavan vaikutustenarvioinnin, jossa täsmennettiin tarkemmin, minkä tyyppisiä investointeja pakollinen ilmoitus koskee ja mitä tietoja investoijan on toimitettava. Sitä seurasi julkinen kuuleminen⁴⁴, johon vastasi 40 sidosryhmää (mahdolliset investoijat, toimialajärjestöt, julkishallinnot, sääntelyviranomaiset, kansalaisjärjestöt ja yksittäiset kansalaiset). Vaikka niiden ehdottamat ratkaisut poikkesivat toisistaan, kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että komission lausunnon antamiseen johtavaa menettelyä voitaisiin tehostaa.

58 Komission työohjelmasta ilmenee, että päivitetyn asetuksen suunniteltu hyväksymisajankohta on vuoden 2020 toisella neljänneksellä. Komissio ei ollut vielä tilintarkastustuomioistuimen tarkastukseen mennessä saanut päätökseen vuonna 2016 toteutetusta julkisesta kuulemisesta saadun palautteen arviointia eikä ollut vielä

⁴³ COM(2015) 80 final, ”Energiaunionia koskeva paketti”.

⁴⁴ Julkinen kuuleminen aiheesta Euratomin perustamissopimuksen 41–44 artiklan mukaisten tiedonanto- ja menettelyvaatimusten tarkistaminen.

laatinut alustavaa raporttia (prosessin seuraava vaihe⁴⁵). Komissio ei ole selittänyt, miksi oikeudellisen kehyksen saattaminen ajan tasalle on viivästynyt.

Komissio ei ollut ottanut käyttöön vankkaa menettelyä ydinalan investointihankkeita koskevien lausuntojen laatimista sekä radioaktiivisuutta valvovien laitosten toiminnan tarkastamista varten

59 Tilintarkastustuomioistuin arvioi, miten komissio valmistelee lausuntonsa ydinalan investointihankkeista ja miten se on järjestänyt sellaisia jäsenvaltioissa sijaitsevia laitoksia koskevat tarkastukset, joiden tehtävänä on jatkuvasti seurata ilman, vesistöjen ja maaperän radioaktiivisuustasoa.

Lausuntojen laatiminen

60 Neljän tarkastukseen valitun lausunnon osalta tilintarkastustuomioistuin tutki, varmistettiin ko komission lausuntoihin soveltamalla menettelyillä ydinalan investointien kattava, johdonmukainen ja yhdenmukainen arviointi.

61 Kun komissio laatii arviointia, se noudattaa seuraavaa menettelykehystä: Euratomin perustamissopimuksen 41–44 artikla (ks. kohta **39**), asetus (Euratom) N:o 2587/1999 ja asetus (EY) N:o 1209/2000 (ks. kohta **40**) sekä valtuutusta koskeva säädös vuodelta 2002⁴⁶ ja komission yksiköiden soveltama pöytäkirja⁴⁷.

62 Energian pääosasto koordinoi lausunnon antamisprosessia, joka pitää sisällään kahdentoista muun komission yksikön kuulemisen. Koordinoiva pääosasto vastaa palautteen keräämisestä muilta yksiköiltä sekä siitä, että mahdollisista huolenaiheista keskustellaan investoijan kanssa. Komission lausunnot noudattavat vakiomallia. Energia-asioista vastaava komission jäsen hyväksyy komission puolesta lausunnot ydinalan investointihankkeista sisäisen validointiprosessin jälkeen.

⁴⁵ Parempaa sääntelyn suuntaviivat 2017 – Parempaa sääntelyä komissiossa, III luku, Vaikutusten arviointia koskevat suuntaviivat.

⁴⁶ SEC(2002) 583.

⁴⁷ PV(2002) 1569 final.

63 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi komission menettelykehyksessä useita rajoitteita.

- o Komissio ei ole määritellyt arvioinnin laajuutta hanketyypeittäin, kuten ei myöskään kriteereitä, joilla se varmistaisi, että arviointi kattaa kaikki asiaankuuluvat näkökohdat. Lisäksi se ei ole määritellyt, miten muita ydinturvallisuutta koskevia tietoja, kuten stressitestejä, vertaisarviointeja ja direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä koskevia tuloksia, käytetään lausuntoja laadittaessa. Sen sijaan komissio määrittelee niin sanotut arviointialueet tapauskohtaisesti ilmoitetun hankkeen ominaispiirteistä riippuen.
- o Monimutkaisina ja erittäin teknisinä pidetyistä hankkeista komissio saattaa laatia teknisiä raportteja ja sisäisiä asiakirjoja, joissa esitetään yhteenveto lausuntoon johtaneesta työstä. Ei kuitenkaan ole olemassa kriteereitä, joiden avulla määriteltäisiin, milloin hanketta pidetään monimutkaisena ja milloin tällainen dokumentaatio olisi laadittava.

64 Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että käytössä oleva menettelykehys ei takaa komission lausuntojen johdonmukaisuutta, kattavuutta ja yhdenmukaisuutta. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi esimerkiksi, että yhdessä lausunnossa (toisin kuin muissa tarkastelluissa lausunnoissa) komissio ei käsittele sellaisia näkökohtia kuin ydinturvallisuutta ja säteilysuojelua koskevan oikeudellisen kehyksen noudattaminen, polttoaineen toimitusvarmuus, käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huolto/käytöstäpoisto tai ydinmateriaalivalvonta.

65 Komissio totesi, että sen on parannettava menettelyjään, ja laati aiheesta asiakirjaluonnoksen vuonna 2017. Ehdotusta ei kuitenkaan ollut vielä hyväksytty tarkastusajankohtaan mennessä.

Radioaktiivisuutta valvovien laitosten tarkastaminen

66 Euratomin perustamissopimuksen 35 artiklassa edellytetään, että jokainen jäsenvaltio perustaa tarvittavat laitokset radioaktiivisuustason jatkuvaan valvontaan vesistöissä, ilmassa ja maaperässä sekä perusnormien noudattamisen valvontaa varten. Artiklan mukaan komissiolla on oikeus tarkastaa laitosten toiminta ja tehokkuus.

67 Edellä mainitun 35 artiklan mukaisten tarkastusten yleisenä tavoitteena on selvittää, ovatko jatkuvaan valvontaan tarvittavat laitokset perustettu ja toiminnassa ja onko valvonta tehokasta⁴⁸. Komissio tarkastaa laitosten (muun muassa analyttisten laboratorioiden ja siirrettävien valvontalaitteiden) toiminnan ja tehokkuuden sekä ympäristöseurantajärjestelmän asianmukaisuuden.

68 Tilintarkastustuomioistuin arvioi, oliko komissio käyttänyt oikeuttaan tarkastaa nämä laitokset ja oliko komissio tehnyt tarkastuksia säännöllisin väliajoin, käyttänyt johdonmukaisia ja selkeitä menetelmiä sekä raportoinut havainnoista asianmukaisesti ja kohdistanut niihin seuranta.

69 Komissio kuvaa tiedonannossaan⁴⁹ tarkastuskäyntejä koskevat järjestelyt ja esittää yleiskuvan tarkastusten laajuudesta, tavoitteesta, tarkastettavien laitosten valintaperiaatteista, tarkastuskäyntien suunnittelusta ja raportoinnista.

70 Komissio suorittaa tarkastuksensa jatkuvan kolmivuotisen ohjelman⁵⁰ mukaisesti. Ohjelma päivitetään kuuden kuukauden välein. Alueellinen kattavuus ja kokemukset aiemmista tarkastuksista sekä yleinen etu ovat tarkastettavien laitosten valinnassa tärkeimmät perusteet. Suunnittelua varten komissio seuraa alueellista kattavuutta eli kussakin jäsenvaltiossa tehtyjen tarkastusten määrää. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen ajankohtaan mennessä komissio oli tehnyt vuosittain keskimäärin viisi tai kuusi tarkastusta.

71 Komission tavanomaisena käytäntönä on julkaista tärkeimmät havainnot ja tekninen raportti yhdessä jäsenvaltioiden kommenttien kanssa. Tarkastusraportissaan se voi esittää suosituksia ja ehdotuksia tai antaa tunnustusta erityisen hyvälle käytännölle tai välineistölle. Komissio kohdistaa havaintoihinsa seuranta tapauskohtaisesti ottaen huomioon tarkastuksen erityisluonteen ja kunkin suosituksen merkityksen. Jos suosituksia annetaan, komissio pyytää jäsenvaltiota raportoimaan niiden perusteella toteutetuista toimista. Komissio voi myös tehdä uuden

⁴⁸ SWD(2013) 226 final.

⁴⁹ Ympäristön radioaktiivisuustason valvontajärjestelmien tarkastaminen Euratomin perustamissopimuksen 35 artiklan nojalla – Jäsenvaltioihin tehtävien tarkastuskäyntien käytännön järjestelyt (2006/C 155/02, 4. heinäkuuta 2006).

⁵⁰ Tiedonannossa 2006/C 155/02 (kohta 15), joka julkaistiin 4. heinäkuuta 2006, todetaan, että tarkastukset tehdään yleensä komission laatiman vuotuisen ohjelman mukaisesti.

tarkastuskäynnin varmistukseksi, että aiempiin suosituksiin on kiinnitetty riittävästi huomiota.

72 Tarkastusmenetelmien osalta tilintarkastustuomioistuin havaitsi samanlaisia puutteita kuin ne, jotka se totesi ydinalan investointihankkeita koskevien komission lausuntojen yhteydessä. Komissiolla ei ollut ohjeita tarkastusten suorittamisessa käytettävistä erityisistä menetelmistä, laitosten toiminnan ja tehokkuuden arviointikriteereistä tai ympäristönsurantaohjelman asianmukaisuudesta. Jatkotoimiin sovellettavasta menettelystä ei ollut laadittu ohjeita, joissa olisi määritelty tapaukset, joissa komission olisi tehtävä uusi tarkastuskäynti.

73 Komissio on viime vuosina toteuttanut sisäisen hankkeen laatiakseen ohjeet tarkastusten suorittamista varten, mukaan lukien selkeät menetelmät ja vahvistetut kriteerit. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen aikaan ohjeista ei kuitenkaan ollut komission sisällä päästy yksimielisyyteen.

Johtopäätökset ja suositukset

74 Tilintarkastustuomioistuin katsoo komission onnistuneen yleisesti ottaen hyvin EU:n ydinturvallisuuden edistämisessä. Komission olisi silti aiheellista päivittää oikeudellista kehystä ja sisäisiä suuntaviivojaan.

75 Komission tehtäviin kuuluu seurata Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tilintarkastustuomioistuin totesi tältä osin, että komissio oli paremmin valmistautunut kahteen viimeisimpään direktiiviin (muutettu ydinturvallisuusdirektiivi ja säteilyturvallisuusdirektiivi) kuin aikaisempaan (radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaan) direktiiviin (kohdat **23** ja **24**). Komission yksiköt hyväksyivät keskeiset strategiset asiakirjat ennen kansallisen lainsäädännön osaksi saattamisen määräaikoja ja käyttivät enemmän sääntöjen noudattamista edistäviä välineitä ydinturvallisuusdirektiivin ja säteilyturvallisuusdirektiivin kuin radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin yhteydessä.

76 Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin osalta oli edelleen käynnissä 13 noudattamatta jättämistä koskevaa menettelyä lähes kuusi vuotta sen jälkeen, kun määräaika direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä oli päättynyt (kohdat **25** ja **26**). Useimpien jäsenvaltioiden osalta oli neljä vuotta määräajan päättymisen jälkeen edelleen käynnissä myös rikkomusmenettely, joka liittyy siihen, että radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin edellyttämät kansalliset ohjelmat eivät ole direktiivin mukaisia. Tilintarkastustuomioistuin totesi, että rikkomusmenettelyt ovat toisinaan edenneet hitaasti (kohdat **26–28**).

Suositus 1 – Päivitetään lähestymistapaa, jonka mukaisesti seurataan Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä

Tulevien Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä oikea-aikaisesti, täydellisesti ja oikeellisesti voitaisiin helpottaa ja seurata nykyistä paremmin. Komission olisi määriteltävä tätä varten suuntaviivat, joiden mukaan riskit olisi arvioitava ja strategia ja tulkintaohjeet hyväksyttävä vähintään vuotta ennen määräaikaa, johon mennessä direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä. Strategiassa olisi määrättävä, että sääntöjenmukaisuutta edistäviä välineitä käytetään

siitä vaiheesta alkaen, joka edeltää direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Tavoiteajankohta: vuoden 2020 jälkeen hyväksyttäviä direktiivejä varten

77 Komission tehtävät, jotka liittyvät rajat ylittäviin toimiin säteilyhäätätilanteessa, rajoittuvat suurelta osin teknisen välineen ylläpitoon, koska valmiusjärjestelyistä ja -toiminnasta huolehtiminen kuuluu jäsenvaltioiden vastuulle. Komissio hallinnoi ECURIE-järjestelmää hyvin täyttääkseen neuvoston päätöksestä 87/600/Euratom johtuvat velvoitteet (kohdat **31–36**). Se voisi kuitenkin kohentaa jatkotoimia, joita toteutetaan saatujen kokemusten perusteella ja parannuksia edellyttäväksi katsomiensa osa-alueiden osalta.

78 Investointihankkeita koskevista komission lausunnoista tilintarkastustuomioistuin totesi, että nykyinen kehys ei vastaa ydinturvallisuuden alan viimeisintä poliittista, lainsäädännöllistä ja teknologista kehitystä (kohdat **48–55**). Sillä ei varmisteta, että komissio saa tarvittavat tiedot niin, että se voi keskustella investointihankkeiden **kaikista seikoista**, jotka liittyvät perustamissopimuksen tavoitteisiin⁵¹. Komissio ei ollut vuoden 2016 ja tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen välisenä aikana edennyt lainsäädännön päivittämistä koskevissa ehdotuksissa (kohdat **56–58**).

79 Komissio käyttää vertaisarvioinnin tuloksia tietolähteenä arvioidessaan direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja niiden täytäntöönpanoa (kohta **29**) sekä valmistellessaan lausuntojaan investointihankkeista (kohdat **46** ja **47**). Komissio on vastuussa vertaisarviointien tulosten seurannasta vielä sen jälkeen, kun direktiivin kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevat tarkastukset (direktiivin saattamistarkastukset) ja sääntöjenmukaisuutta koskevat tarkastukset on saatettu päätökseen.

Suositus 2 – Päivitetään lainsäädäntökehystä

Kun komissio tekee vuoden 2015 energiaunionipaketin mukaisesti lainsäädäntöehdotuksen ydinalan investointihankkeiden päivitetystä kehyksestä, sen olisi otettava huomioon

- o lainsäädännön ja toimintapolitiikan viimeaikainen kehitys ydinturvallisuuden alalla sekä uusimmat Euratom-direktiivit

⁵¹ Euratomin perustamissopimuksen 43 artiklan mukaisesti.

- o ydinalan investointihankkeiden luonteen viimeaikaiset muutokset ja erityisesti uudet teknologiat ja käyttöiän pidentäminen
- o saamansa kokemus osallistumisesta vertaisarviointeihin tarkkailijana.

Tavoiteajankohta: 2022

80 Komissio edistää ydinturvallisuuden ja säteilysuojelun parantamista EU:ssa antamalla lausuntoja ydinalan investointihankkeista ja tarkastamalla radioaktiivisuustason jatkuvasta valvonnasta huolehtivia jäsenvaltioiden laitoksia. Tilintarkastustuomioistuimen toimittama tarkastus toi kuitenkin esiin joitakin rajoitteita, jotka saattavat vähentää komission toiminnan lisäarvoa. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että komissiolla ei ole vankkoja menettelyjä ydinalan investointeja koskevien lausuntojen laatimista (kohdat **60–65**) ja jäsenvaltioiden radioaktiivisuuden valvontalaitosten tarkastamista (kohdat **66–73**) varten. Hyväksytyjen menetelmien puuttuminen jättää komissiolle paljon harkintavaltaa, mikä vaarantaa näiden toimien kattavuuden, johdonmukaisuuden ja yhdenmukaisuuden.

Suositus 3 – Päivitetään menettelyjä

Jotta voidaan varmistaa johdon- ja yhdenmukainen lähestymistapa radioaktiivisuuden valvontalaitosten tarkastamiseen ja ydinalan investointeja koskevien lausuntojen laatimiseen, komission olisi laadittava sisäiset menettelyt, joilla varmistetaan, että työ suoritetaan, dokumentoidaan ja arvioidaan johdonmukaisesti.

Tavoiteajankohta: 2022

Tilintarkastustuomioistuimen I jaosto on tilintarkastustuomioistuimen jäsenen Joao Figueiredon johdolla hyväksynyt tämän kertomuksen Luxemburgissa 8. tammikuuta 2020 pitämässään kokouksessa.

Tilintarkastustuomioistuimen puolesta

Klaus-Heiner Lehne
presidentti

Liitteet

Liite I – Komission toteuttamat tarkastukset

Taulukko 1 – Direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä koskevat tarkastukset

	Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi	Ydinturvallisuus-direktiivi	Säteilyturvallisuus-direktiivi
Kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskeva määräaika	23.8.2013	15.8.2017	6.2.2018
Ilmoitukset, jotka on toimitettu määräaikaan mennessä tai ennen ilmoittamatta jättämistä koskevien rikkomusmenettelyjen käynnistämistä.	17	24	21
Tarkastusten lopetusajankohta niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat ilmoittaneet toimenpiteistään direktiivien saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä ennen kuin ilmoittamatta jättämistä koskevat rikkomusmenettelyt olisi käynnistetty	11/2013	6/2018	Käynnissä ⁵²
Niitä jäsenvaltioita koskevan tarkastuksen kesto (kuukausina), jotka ilmoittivat ennen rikkomusmenettelyn käynnistämistä toimenpiteistä, joilla direktiivit saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä – tavoite: 6 kuukautta ⁵³	3	10	Käynnissä

⁵² Komissio odottaa saavansa tarkastukset päätökseen vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Oletettu kesto: 23–25 kuukautta.

⁵³ Euroopan komissio, Paremmän sääntelyn väline 37.

	Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi	Ydinturvallisuus-direktiivi	Säteilyturvallisuus-direktiivi
Niiden jäsenvaltioiden lukumäärä, jotka eivät olleet ilmoittaneet direktiivien saattamisesta kaikilta osin osaksi kansallista lainsäädäntöä tämän tarkastuksen ajankohtaan (heinäkuu 2019) mennessä	0	1	8
Ilmoittamatta jättämistä ja direktiivien puutteellista saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä koskevien käynnistettyjen rikkomusmenettelyjen lukumäärä	13	7	9
Virallisen ilmoituksen ja perustellun lausunnon välissä kulunut aika (kuukausina)	24–29	6–9	8–10
Rikkomusmenettelyjen kokonaiskesto (kuukausina)	50 ⁵⁴	Käynnissä	Käynnissä

⁵⁴ Pisimmän rikkomusmenettelyn kesto.

Taulukko 2 – Sääntöjenmukaisuustarkastukset

	Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi	Ydinturvallisuus-direktiivi	Säteilyturvallisuus-direktiivi
Tarkastus alkoi	24.8.2013	1.6.2018	Ei vielä aloitettu
Tarkastus päättyi	6/2018	Käynnissä	Ei vielä aloitettu
Tarkastuksen kokonaiskesto (kuukausina) – tavoite: 16–24 kuukautta ⁵⁵	57	Käynnissä	Ei vielä aloitettu
Tilintarkastustuomioistuimen toimittamaan tarkastukseen mennessä päätökseen saatujen jäsenvaltiokohtaisten komission tarkastusten määrä	28	14	Ei vielä aloitettu
Käynnistettyjen rikkomusmenettelyjen lukumäärä	15	0	Ei vielä aloitettu
Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen aikaan vireillä olleiden rikkomusmenettelyjen lukumäärä	13	0	Ei vielä aloitettu

Taulukko 3 – Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaan direktiiviin liittyvät kansalliset ohjelmat

	Ilmoittamatta jättäminen	Noudattamatta jättäminen
Tarkastus alkoi	23.8.2015	23.8.2015
Tarkastus päättyi	11/2015	5/2018
Tarkastusten kokonaiskesto (kuukausina)	3	33
Käynnistettyjen rikkomusmenettelyjen lukumäärä	9	17
Tilintarkastustuomioistuimen tarkastukseen mennessä käynnistettyjen rikkomusmenettelyjen lukumäärä	1	17

⁵⁵ Euroopan komissio, Paremmat sääntelyn väline 37.

Liite II – Esimerkkejä tapauksista, joissa radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevaa direktiiviä ei ole saatettu täysimääräisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä

Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin artikla	Vaatimus	Sääntöjenvastaisuus
5 artiklan 1 kohdan c alakohhta	Jäsenvaltioiden on perustettava kansallinen kehys, johon sisältyy käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltotoimia ja/tai -laitoksia koskeva lupajärjestelmä.	Joidenkin jäsenvaltioiden perustama lupajärjestelmä ei kattanut kaikkia käytetyn ydinpolttoaineen tai radioaktiivisen jätteen huoltoon liittyviä toimia, kuten jätteen loppusijoitusta sekä laitosten sijoituspaikkaa, suunnittelua, rakentamista ja sulkemista.
6 artiklan 3 kohta	Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle annetaan oikeudelliset valtuudet sekä henkilöstövoimavarat ja taloudelliset voimavarat radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskevan direktiivin mukaisten velvoitteiden täyttämistä varten.	Jotkin jäsenvaltiot eivät ole osoittaneet, että niiden valvontaviranomaiselle olisi annettu tarvittavat resurssit niin, että se voisi täyttää kyseisen direktiivin mukaiset velvoitteensa.
7 artiklan 3 kohta	Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lupavaatimukseen sisältyy turvallisuuden osoittaminen, joka kattaa ydinalan toiminnan kehittämisen ja toteuttamisen sekä ydinlaitosten kehittämisen, käytön ja käytöstä poistamisen tai sulkemisen, mukaan lukien sulkemisen jälkeinen vaihe, kun on kyse loppusijoituslaitoksista.	Jotkin jäsenvaltiot eivät ole varmistaneet, että turvallisuuden osoittamista koskevat vaatimukset kattavat kaikki näkökohdat.
7 artiklan 5 kohta	Kansallisiin kehyksiin on sisällytettävä luvanhaltijoiden velvollisuus varmistaa riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat.	Jotkin jäsenvaltiot eivät ole tuoneet esiin, ovatko henkilöstövoimavarat riittävät.

8 artikla	Kansallisissa kehyksissä on edellytettävä, että kaikki osapuolet järjestävät henkilöstölleen koulutusta sekä tutkimus- ja kehittämistoimia, jotka kattavat kansallisten suunnitelmien tarpeet.	Jotkin jäsenvaltiot eivät onnistuneet varmistamaan, että kaikilla osapuolilla, kuten tuottajilla, luvanhaltijoilla, toimivaltaisilla valvontaviranomaisilla ja muilla viranomaisilla, oli velvollisuus huolehtia henkilöstölleen annettavasta koulutuksesta. Joidenkin jäsenvaltioiden täytäntöönpanotoimenpiteissä ei viitata lainkaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan.
-----------	--	--

Sanasto

EU Pilot: Komission ja jäsenvaltion välinen epävirallinen vuoropuhelu mahdollisesta EU:n lainsäädännön noudattamatta jättämisestä ennen virallisen rikkomusmenettelyn käynnistämistä.

Hätätilanne: Odottamaton säteilyä tai ydinvoimaa koskeva tilanne, joka edellyttää välittömiä toimia vakavien haitallisten seurausten estämiseksi tai lieventämiseksi.

Hätätilanteissa sovellettavat valmiusjärjestelyt: Valmius toteuttaa toimia, joilla lievennetään hätätilanteen seurauksia.

Ionisoiva säteily: Hiukkasina tai sähkömagneettisina aaltoina siirrettävä energia, joka kykenee suoraan tai välillisesti tuottamaan ioneja eli sähkövarauksella varustettuja atomeja tai molekyyliä.

Komission lausunnot: Euratomin perustamissopimuksen 41–44 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti annetut komission lausunnot ydinalan investointihankkeista.

Käytetty ydinpolttoaine: Ydinpolttoaine, joka on säteilytyksen jälkeen poistettu reaktorin sydäimestä. Se voidaan jälleenkäsitellä tai loppusijoittaa, jos sitä pidetään radioaktiivisena jätteenä.

Käyttöön jatkaminen: Ydinvoimalaitoksen toiminta luvassa, normeissa tai säädöksissä asetetun määräajan jälkeen edellyttäen, että se täyttää edelleen lupavaatimukset.

Lisäarvo: EU:n toimen tuottama lisäarvo siihen arvoon nähden, jonka jäsenvaltion toimi olisi yksinään tuottanut.

Lupa: Oikeudellinen asiakirja, jonka perusteella voidaan suorittaa käytetyn ydinpolttoaineen tai radioaktiivisen jätteen huoltoon liittyvää toimintaa tai jolla myönnetään oikeus käytetyn ydinpolttoaineen huoltoon tarkoitetun laitoksen tai radioaktiivisen jätteen huoltoon tarkoitetun laitoksen tai ydinlaitoksen sijoituspaikan valintaa ja laitoksen suunnittelua, rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä, käytöstäpoistoa tai sulkemista varten.

Onnettomuus: Tahaton tapahtuma, jolla on tai voi olla merkittäviä seurauksia radioaktiivisuuden tai ydinturvallisuuden kannalta.

Radioaktiivisuus: Ilmiö, jossa atomit hajoavat spontaanisti ja sattumanvaraisesti, yleensä siten, että syntyy säteilyä.

Stressitesti: Kaikkien EU:n ydinvoimaloiden riski- ja turvallisuusarvioinnit, joilla mitataan niiden kykyä kestää maanjäristysten, tulvien, terrori-iskujen ja ilma-alusten törmäysten kaltaisia vaaroja.

Säteilytys: Säteilyaltistus.

Vaaratilanne: Tahaton tapahtuma, jonka seuraukset tai mahdolliset seuraukset eivät ole merkityksettä säteilysuojelun tai ydinturvallisuuden kannalta.

Valmiustoiminta: Toiminta hätätilanteen seurausten lieventämiseksi.

Ydinlaitos: Ydinvoimalaitokset, rikastuslaitokset, ydinpolttoaineen valmistuslaitokset, jälleenkäsittelylaitokset, tutkimusreaktorit, käytetyn polttoaineen varastot ja radioaktiivisen jätteen varastot, jotka ovat samalla laitospaikalla.

Ydinvoima: Liittyy ydinfission tai ydinfuusion yhteydessä vapautuvaan energiaan tai sen käyttöön.

Yritys: Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on kansallisen lainsäädännön mukaan vastuussa säteilylähteestä tai toiminnasta, joka voi lisätä henkilöiden altistumista säteilylähteestä peräisin olevalle säteilylle.

Akronyymit ja lyhenteet

BSSD: Säteilyturvallisuusdirektiivi, Basic Safety Standards Directive

ECURIE: Euroopan yhteisön säteilyhäätötilanteita koskeva nopean tietojenvaihdon järjestelmä, European Community Urgent Radiological Information Exchange

ENSREG: Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten ryhmä, European Nuclear Safety Regulators Group

EURDEP: Euroopan unionin säteilytietojen vaihtojärjestelmä, European Radiological Data Exchange Platform

EUTI: Euroopan unionin tuomioistuin

IAEA: Kansainvälinen atomienergiajärjestö, International Atomic Energy Agency

JRC: Yhteinen tutkimuskeskus, Joint Research Centre

NEA: Ydinenergiajärjestö, Nuclear Energy Agency

NSD: Ydinturvallisuusdirektiivi, Nuclear Safety Directive

RWD: Radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta koskeva direktiivi, Radioactive Waste and Spent Fuel Directive

SEUT: Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus

USIE: Unified System for Information Exchange in Incidents and Emergencies, yhtenäinen tiedonvaihtojärjestelmä vaaratilanteita ja häätötilanteita varten

WANO: Ydinvoiman käyttäjien maailmanlaajuinen yhdistys, World Association of Nuclear Operators

WENRA: Länsi-Euroopan ydinalan sääntelyviranomaisten järjestö, Western European Nuclear Regulators' Association

**KOMISSION VASTAUKSET EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN
ERITYISKERTOMUKSEEN**

**”KOMISSIO EDISTÄÄ YDINTURVALLISUUTTA EU:SSA, MUTTA PÄIVITYKSET OVAT
TARPEEN”**

TIIVISTELMÄ

I. Ydinturvallisuus on yksi Euroopan komission prioriteeteista. EU:n lähestymistapa ydinturvallisuuteen perustuu periaatteisiin, joiden mukaan on saavutettava korkein mahdollinen turvallisuustaso ja pyrittävä jatkuvasti saamaan aikaan parannuksia ihmisten suojelemiseksi, vaarojen hallitsemiseksi, hätätilanteiden ehkäisemiseksi ja niihin vastaamiseksi sekä mahdollisten haitallisten seurausten lieventämiseksi.

EU on sen takia ottanut käyttöön kehittyneen, oikeudellisesti sitovan ja täytäntöönpanokelpoisen lainsäädäntökehyksen, joka koskee ydinturvallisuutta, säteilysuojelua, hätätilanteisiin varautumista ja niissä toimimista sekä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen käsittelyä. Lainsäädäntökehys perustuu kansainvälisissä yleissopimuksissa määriteltyihin maailmanlaajuisiin periaatteisiin, ja sitä on vahvistettu Fukushima ydinonnettomuudesta saatujen kokemusten ja tieteen uusimman kehityksen pohjalta.

IV. Euroopan komissiolla on perussopimusten nojalla pääsääntöisesti oikeus ehdottaa uutta EU:n/Euratomin lainsäädäntöä. Komissio ei kuitenkaan voi itse hyväksyä ehdotettua lainsäädäntöä, sillä säädösehdotusten hyväksyminen on lainsäätäjien eli Euroopan parlamentin ja/tai neuvoston oikeus.

IX. Ks. komission vastaukset kohtiin 63 ja 72.

HUOMAUTUKSET

25. Komissio pyrkii saattamaan sääntöjenmukaisuustarkastuksen loppuun 16–24 kuukaudessa. Tämä vertailujakso alkaa päivästä, jona kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä ilmoitetaan. Kyseessä ei kuitenkaan ole lakisääteinen määräaika. Tarkastus riippuu todellakin siitä, milloin jäsenvaltiot ilmoittavat näistä toimenpiteistä.

Komissio yhtyy tilintarkastustuomioistuimen näkemykseen ja toteaa viivästyksen mahdollisesti selittyvän sillä, että jäsenvaltioiden oli hyväksyttävä käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva ensimmäinen kansallinen suunnitelma viimeistään 23. elokuuta 2015.

38. Säteilyhätätilanteesta tiedottaminen yleisölle on ensisijaisesti jäsenvaltioiden tehtävä neuvoston päätöksen 87/600/Euratom 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaisesti. Komission yksiköt laativat kuitenkin lehdistötiedotteita ja toimittavat ne komission tiedottajalle osana Euroopan yhteisön säteilyhätätilanteita koskevaa nopean tietojenvaihdon järjestelmää (ECURIE).

Kansallisten asiantuntijoiden koulutuksen osalta voidaan todeta, että komissio järjestää tarvittaessa jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ECURIE- ja EURDEP-koulutusta erityisesti silloin, kun järjestelmiin tehdään muutoksia. Tällaisten koulutusohjelmien tarpeesta keskustellaan ja sovitaan ECURIE-järjestelmän toimivaltaisten viranomaisten kokouksissa.

63. Ydinalan investointihankkeita koskevien lausuntojen osalta komissio on toistaiseksi soveltanut sisäisiä menettelyjä, jotka perustuvat Euratomin perustamissopimuksen muotoiluun ja voimassa oleviin asetuksiin eli *Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklan mukaisesti komissiolle ilmoitettavien investointihankkeiden määrittelystä 2 päivänä joulukuuta 1999 annettuun neuvoston asetukseen (Euratom) N:o 2587/1999 (EYVL L 315, 9.12.1999, s. 1–3)* ja Euroopan

atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklassa tarkoitettujen tietojen antamiseen sovellettavista menettelyistä 8 päivänä kesäkuuta 2000 annettuun komission asetukseen (EY) N:o 1209/2000 (EYVL L 138, 9.6.2000, s. 12–14).

64. Tilintarkastustuomioistuimen tässä kohdassa kuvaama asia koski vapaaehtoista ilmoitusta (hanke, jossa investoinnin määrä jäi alle säädöskehyksessä määritellyn kynnyksarvon), joka kuuluu neuvoston asetuksen (Euratom) N:o 2587/1999 1 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

72. Tarkastukset perustuvat asiakirjaan ”*Ympäristön radioaktiivisuustason valvontajärjestelmien tarkastaminen Euratomin perustamissopimuksen 35 artiklan nojalla — Jäsenvaltioihin tehtävien tarkastuskäyntien käytännön järjestelyt*” (EUVL C 155, 4.7.2006, s. 2–5), tarkastusryhmän asiantuntemukseen ja vertailuun muissa jäsenvaltioissa käytössä olevien järjestelyjen kanssa.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

74. Euroopan komissiolla on perussopimusten nojalla pääsääntöisesti oikeus ehdottaa uutta EU:n/Euratomin lainsäädäntöä. Se ei kuitenkaan voi itse hyväksyä ehdotettua lainsäädäntöä, sillä säädösehdotusten hyväksyminen on lainsäätäjien eli Euroopan parlamentin ja/tai neuvoston oikeus.

Suositus 1 – Päivitetään lähestymistapaa, jonka mukaisesti seurataan Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä

Komissio hyväksyy suosituksen.

Komissio on valmis määrittelemään tarvittavat suuntaviivat tulevien Euratom-direktiivien kansalliseen lainsäädäntöön saattamista koskevaa riskinarviointia varten. Suuntaviivat on tarkoitus vahvistaa asiasta vastaavan komission yksikön sisäisellä päätöksellä. Riskinarvioinnissa tarkastellaan direktiivien keskeisiä osa-alueita ja tarvetta kehittää yksityiskohtaisempia sisäisiä tulkintaohjeita ja/tai strategioita tukemaan komission henkilöstöä silloin kun se tarkistaa, onko direktiivejä noudatettu.

Suositus 2 – Päivitetään lainsäädäntökehystä

Komissio hyväksyy suosituksen.

80. Ks. komission vastaukset kohtiin 63 ja 72.

Suositus 3 – Päivitetään menettelyjä

Komissio hyväksyy suosituksen.

Komissio on valmis ottamaan käyttöön asianmukaiset sisäiset menettelyt sen varmistamiseksi, että radioaktiivisuutta valvovien laitosten tarkastaminen toteutetaan, dokumentoidaan ja arvioidaan johdonmukaisesti. Tämä tehdään asiasta vastaavan komission yksikön päätöksellä.

Tarkastuksen eteneminen

Tapahtuma	Päivämäärä
Tarkastuksen suunnittelumuistio hyväksytty / Tarkastus alkoi	12.12.2018
Kertomusluonnos lähetetty virallisesti komissioon (tai muulle tarkastuskohteelle)	21.11.2019
Lopullinen kertomus hyväksytty kuulemismenettelyn jälkeen	8.1.2020
Komission (tai muun tarkastuskohteen) viralliset vastaukset saatu kaikilla kielillä	4.2.2020

TEKIJÄNOIKEUDET

© Euroopan unioni, 2020.

[Euroopan tilintarkastustuomioistuimen päätöksellä nro 6-2019](#), joka koskee avoimen datan politiikkaa ja asiakirjojen uudelleen käyttämistä, pannaan täytäntöön datan ja asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat tilintarkastustuomioistuimen periaatteet.

Ellei toisin ilmoiteta (esimerkiksi yksittäisissä tekijänoikeusilmoituksissa), Euroopan tilintarkastustuomioistuimen sisältöihin, jotka EU omistaa, myönnetään käyttöoikeudet [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#) -käyttöoikeuden nojalla. Tämä merkitsee, että uudelleenkäyttö on sallittua, jos sisällön tuottaja mainitaan asianmukaisesti ja sisältöön tehdyistä muutoksista ilmoitetaan. Uudelleenkäyttäjällä ei saa vääristää asiakirjojen alkuperäistä merkitystä tai sanomaa. Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa mistään seurauksista, jotka johtuvat uudelleenkäytöstä.

Uudelleenkäyttäjän on hankittava tarvittavat lisäoikeudet, jos tietty sisältö esittää tunnistettavissa olevia henkilöitä esimerkiksi Euroopan tilintarkastustuomioistuimen henkilöstöstä otetuissa valokuvissa tai jos sisällössä on mukana kolmansien tahojen töitä. Jos tällainen lisäoikeus saadaan, yllä mainittu yleinen käyttöoikeus peruuntuu. Lisäoikeutta koskevassa luvassa on selvästi ilmoitettava käyttöoikeuden rajoitukset.

Jos sisällöt eivät ole EU:n omaisuutta, voi olla, että lupa niiden käyttöön tai jäljentämiseen on pyydettävä suoraan asianomaisilta tekijänoikeuksien haltijoilta:

Tietokoneohjelmistot tai asiakirjat, joihin kohdistuu teollisoikeuksia, kuten patenteja, tavaramerkkejä, rekisteröityjä malleja, logoja ja nimiä, eivät kuulu Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudelleenkäyttöperiaatteiden piiriin, eikä niiden käyttöön anneta lupaa.

EU:n toimielinten verkkosivuilla (joiden verkkotunnuksen loppuosa on europa.eu) on linkkejä ulkopuolisille verkkosivuille. Koska Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa näistä sivustoista, on suositeltavaa, että tutustutte niiden tietosuojaj- ja tekijänoikeusperiaatteisiin.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen logon käyttäminen

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen logoa ei saa käyttää ilman tilintarkastustuomioistuimen ennakkosuostumusta.

PDF	ISBN: 978-92-847-4316-2	ISSN: 1977-5792	doi: 10.2865/680658	QJ-AB-20-002-FI-N
HTML	ISBN: 978-92-847-4287-5	ISSN: 1977-5792	doi: 10.2865/765414	QJ-AB-20-002-FI-Q

Ensisijainen vastuu ydinturvallisuudesta on ydinlaitosten luvanhaltijoilla ja kansallisilla viranomaisilla.

Ydinturvallisuuden alalla komission vastuulla on erityisesti kehittää Euratomin oikeudellista kehystä ja valvoa sen saattamista osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä, tarkastaa radioaktiivisuutta valvovia laitoksia jäsenvaltioissa sekä varmistaa, että ydinalan investoinnit ovat Euratomin perustamissopimuksen mukaisia.

Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että komissio on käyttänyt näitä toimivaltuuksiaan yleisesti ottaen hyvin ja että komissio on edistänyt ydinturvallisuutta EU:ssa.

Tilintarkastustuomioistuimen suositukset koskevat etenkin sitä, miten komissio seuraa Euratom-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja millaisen kehysten mukaisesti komissio antaa lausuntonsa ydinalan investoinneista. Suosituksia annetaan myös siitä, millaista lähestymistapaa komissio soveltaa lausuntojen laatimiseen ja radioaktiivisuutta valvovien laitosten tarkastamiseen.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 287 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan nojalla annettu Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus.

EUROOPAN
TILINTARKASTUS
TUOMIOISTUIN

Euroopan unionin
julkaisutoimisto

EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Puh. +352 4398-1

Tiedustelut: eca.europa.eu/fi/Pages/ContactForm.aspx

Verkkosivut: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors